National Li rary 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A 0N4

B103/c/4/5

Second class mail registration number 1031
National Library Bibliothèque nationale
MAY 26 1981
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 38 (2770) XXX aastakäik — Teisipäeval, 19. mail 1981 — Tuesday, May 19, 1981 — Üksiknumbri hind 50 centi

Mõrvari kuulid paavst Johannes Paul II-le

Türgi päritoluga terrorist arreteeriti, mõrvakatse motiivid selgitamisel

ROOMA — Möödunud kolmapäeval tulistas türgi päritoluga terrorist 24-aastane Mehmet Ali Agca Vatikanis Püha Peetruse Väljakul paavst Johannest Paul II-le viis revolvrilasku, milledest mitu kuuli teda tabasid. Paavst sai kõhust raskelt ja käest kergelt haavata ja toimetati kiiresti haiglasse kus teda opereeriti. Arstid arvavad, et paavst paraneb ja pääseb eluga, kuna tema tähtsamad elundid jäid mõrvari kuulidest puutumata.

Paavst sooritas Püha Peetruse väljakul ligemale 15.000 palveränduri hulgas oma autos aeglaselt ringsõitu kui mõrvar teda ligemale 15 jala kauguselt hakkas tulistama. Paavst varises autos kokku ja toimetati kiiresti haiglasse.

Mõrvari kuulidest said elukardetavalt haavata ka kaks ameeriklannat kes viibisid Roomas turistidena.

Tulistaja paisati politseinike poolt pikali ja arreteeriti. Ülekuulamisel püüdis ta esialgu oma identsust varjata, kuid peagi selgus, et tegemist oli türgi päritoluga terroristi Mehmed Ali Agca'ga, kes oli Türgis mõrvanud ühe ajalehe toimetaja. Ta mõisteti Türgi kohtu poolt surma kuid tal õnnestus vanglast põgeneda ja jäljetult kaduda.

Ühtlasi on selgunud, et mõrvakatses kahtlusalusena arreteeritu on ka varem ähvardanud paavsti mõrvata.

Teda peetakse fanaatiliseks islami ekstremistiks, kes mõningate andmete kohaselt oli seotud äärmise parempoolse türgi neofashistliku liikumisega. Agca põgenes Türgist Iraani, sealt Hispaaniasse, Prantsusmaale, Saksamaale ja lõpuks Itaaliasse, kuhu ta saabus hiljuti valepassiga. Ta elas ühes odavas hotellitoas kust leiti läbiotsimisel kiri, milles Agca võtab vastutuse paavstile elu kallale kippumise eest enda kanda.

Paavsti mõrvamise motiivid on selgitamisel, kuid tõenäoliselt on politseivõimudel väga raske täielikule tõele jälile jõuda.

Paavst paraneb jõudsalt

Atentaadikatse sooritaja minevik politseile müsteeriumiks

ROOMA — Mõrvari kuulidest tabatud paavst Johannes Paul II paraneb Rooma haiglas jõudsalt kuulihaavadest ja operatsioonidest ning on viidud eriravi ruumidest tavalise ravi ruumidesse, kuigi komplikatsioonide oht ei ole veel täielikult möödunud. Paavst andis haigevoodist rahvale juba esimese läkituse ning teatas, et ta andestab atentaadikatse teostajale.

Vahepeal teevad Itaalia politseivõimud koos teiste Euroopa riikide ja Türgi politseivõimudega suurimaid pingutusi, et selgitada mõrvari minevikku ja teha kindlaks, kas ta tegutses omal käel või kellegi ülesandel.

On kindel, et atentaadikatse sooritaja türklane Mehmet Ali Agca reisis enne paavsti elule kallale kippumist Euroopas mitmel maal ringi ning ta oli varustatud suurte rahasummadega ja ekspertide poolt valmistatud valepassidega.

Itaalia ajalehed on avaldanud mõrvakatse tagapõhja kohta igasuguseid oletusi ja fantastilisi teooriaid kuid ükski neist ei ole tõestatud ja ei tundu tõenäolisena. Türgi politseivõimude andmeil on Mehmet Ali Agca kuulunud Türgis ühte äärmisesse parempoolsesse gruppi,

kuid politseil ei ole andmeid kui tihedalt ta oli seotud selle grupiga ning kas ta tegutses paavsti atakeerimisel selle grupi ülesandel.

Toronto Eesti Täienduskeskkooli XV lennu lõpetajad. Esimeses reas (vasakult) Susie Holmberg, Jaan Hopp, Thomas Kald, Ingrid Kivi, Lynda Kolli, Thomas Kolli Erik Konze; teises reas Tiina Lomax, Eric Luiker, Thomas Mandra, Juta Metsala, Oona Mällo, Kristine Neps, Erik Nippak; kolmandas reas: Derek Pallandi, Linda Tiido, Monika Pint, Paul Poolsaar, Lisa Pormeister ja Mia Tein. Foto: Oskar Häamer

Grupp noori astus ellu teadlike eestlastena

20 õpilast lõpetasid Toronto Eesti Keskkooli

Möödunud neljapäeva õhtul toimus Eesti Maja suures saalis T. E. Keskkooli lõpuaktus, millest arvukalt lastevanemaid ja omakseid osa võttis ning kus 20 eesti keeles ja meeles kasvatatud ja hariduse saanud eesti noort saadeti eesti ühiskonda ja ellu kooliõpetajate parimate soovidega.

Aktus algas Selina Reimani avapalvusega, kes täna Taevaisa, et ta on kaitsnud ja juhtinud noori hariduseteekonnal, et on aidanud neid emakeele õppimisel ja andnud noortele usku, et Eesti kord jälle vabaks saab.

Pärast ühislaulu ütles avasõna koolijuhataja E. Marten, märkides et seekordne lend on koolil 15-s.

Kuna see aasta on kuulutatud eesti keele -ja kooliaastaks, siis oli rõhk sel aastal eesti keelel ja kasvatuslik külg oli jäänud väiksemaks.

Ta tõi näiteid ühest õpilase eksamitööst, kus oli iseloomustavalt kirjeldatud eesti koolis õppimist. Eesti koolis noored õpivad selle ühiskonna väärikaiks inimesteks ja ka tänavune lend on selle kooli hästi läbi teinud. Pöördudes noorte poole ütles, et et nad on selle kolme aasta jooksul palju õppinud, siiski rohkem kasvanud kui õppinud. Ka see on tähtis inimese elus. Koolielus pole olnud distsipliini probleeme ja heameel on kinnitada, et noored on õppinud eesti keelt.

Koolijuhataja avaldas lootust, et see õpitud tarkus läheks eesti ühiskonnale edasi.

Õpilaskoor L. Aruvaldi juhatusel laulis E. Rajalo laulu „Las mina . . .", ning siis järgnes keskkooli vilistlase Lili Ann Loorandi aktusekõne, kes ütles lõpetajaile, et üks ajajärk nende elus on lõpule jõudnud. Tulemuseks on, et üks grupp noori on jälle ellu astumas teadlike eestlastena, kuna noorte kooliskäimise sihiks on olnud kasvada eestlasteks. Vanemad ja õpetajad on püüdnud anda lastele emakeele oskust, jutustanud ja õpetanud neile meie rahva minevikust, vabadusvõitlustest sajandite jooksul, meie õnnelikust vabadusest ja selle kaotamisest. Vanemad ja õpetajad on tundnud suurt kohustust edasi pärandada meie rahva igivana kultuuri ja keelt.

Teile, lõpetajad, on suund kätte näidatud, nüüd on teie otsustada, kas jääte truuks oma rahvusele või sulate suures rahvaste sulatuspotis ja saate minevikuta inimesteks.

Noor kõneleja rääkis väga puhtas eesti keeles, kindlalt ja selgelt.

Lõpetajad Erik Konze ja Oona Mällo esitasid näiteid kevadteemalisest omaloomingust ja siis järgnes lõputunnistuste jagamine, kusjuures samal ajal õpetaja H. Ründva pani igale lõpetajale sõrme T. E. Ühispanga poolt kingitud hõbedase sõrmuse. Kooli lõpetasid Susie Holmberg, Jaan Hopp, Toomas Kald, Ingrid Kivi (kiitusega), Lynda Kolli, Toomas Kolli, Erik Konze (kiitusega), Tiina Lomax, Erik Luiker, Toomas Mandra, Juta Metsala (kiitusega), Oona Mällo (kiitusega), Kristine Neps, Erik Nippak, Derek, Pallandi, Monika Pint (kiitusega), Paul Poolsaar, Lisa Pormeister, Mia Tein (kiitusega) ja Linda Tiido.

Sellele järgnes Susie Holmbergilt paar klaveripala ja lõpetaja Mia Teini sõnavõtt, kes ütles, et oleme eestlased, meie vanemad on eestlased ja meie keel on meile tähtis, sest keele kaudu kuulume oma rahvusse. Eesti keel on see, mis meid ühendab.

Eesti kool on ainult üks eesti organisatsioonidest, aga kõige tähtsam.

Kui meie noored suhtleme teiste eesti noortega ja kuulume eesti organisatsioonidesse, elab eesti kultuur Kanadas igavesti.

Oma lõpusõnas koolikomitee esimees H. Lupp andis informatsiooni Toronto Eesti Keskkooli XV lennu lõpetajate preemiafondi tehtud annetajaist, selleks on andnud toetust T. E. Ühispank, EKN, T. Eesti Selts, E. Korporatsioonide Liit, E. Üliõpilaste Selts, E. Rahvuslaste Kogu Kanadas, korp! Vironia, korp! Fraternitas Estica ja korp! Rotalia. Lõpetajaile antavate summade suuruse ja jaotuse tegi kindlaks keskkooli õppenõukogu. Lisaks preemiafondi annetusele kinkis T .E. Ühispank kõigile kooli lõpetajaile kooli lõpusõrmuse, mida ta on teinud alates esimesest lennust alates. Soomepoiste Klubi on kinkinud kõigile lõpetajaile soomepoiste võitlusteed kirjeldava raamatu „For Freedom Only", E. Rahvuslaste Kogu Kanadas kolmele paremale meeslõpetajale Axel Roosmani raamatu „Tuli tuha all".

Koolikomitee esimees kutsus kõik õpetajad ette, kus neile nooremate klasside õpetajate poolt kinnitati rinda lilleõied.

Siis anti lõpetajaile üle kinnised ümbrikud, T. E. Ühispanga poolt esimees J. Künnapuu, T. E. Seltsi poolt esimees V. Poolsaar, EKL ja korp! Frat. Estica poolt T. Romet, EÜS poolt I. Nippak, kuna EKN, E. Rahvuslaste Kogu, korp! Vironia ja korp! Rotalia ümbrikud andis edasi koolikomitee esimees **H. Lupp.**

Lõpuks ta tegi teatavaks, et eestlaste ettevõte Multiframe Co. Ltd. on annetanud väljakuulutatud noorte kirjandite võistluste auhindadele lisaks omalt poolt $100 ja juhtis tähelepanu ees olevale rahvaloendusele Kanadas soovitades et eestlased märgiksid oma koduseks keeleks eesti keele, kuna sellest oleneb tulevikus - millist abi eestlaskond Kanada mitmekultuurilises ühiskonnas võib saada.

Siis koondas H. Lupp koosolejate mõtted kodumaa ja eesti rahvustunnete juurde ning aktus lõpetati eesti hümniga.

Pärast vaheaega järgnes sellele pidulik koosviibimine, kus keskkooli nooremad ja vanemad rahvatantsijad esinesid rahvatantsudega.

Möödunud õppeaastal oli õpilaste arv 71. Tänavuse arvuga on lõpetajate arv kokku 359.

Toitu vähem kui sõja ajal

Toiduainete nappus annab tunda ka Rumeenias

BUKAREST — Toiduainete vähesus ei anna tunda mitte ainult majanduslike ja poliitiliste rahutuste keerisesse sattunud Poolas vaid ka kommunistlikus Rumeenias. Nii ei ole läbilõike majaperenaisel kauplustest enam võimalik saada liha ning suhkrut ja mune on võimalik osta vaid harukordadel ja juhuslikult. Värsket piima oli Bukarestis kogu talve kestel saada ainult üksikutel päevadel ning selle tulekut regulaarsele müügile ei ole loota enne kui tuleval sügisel. Sama kehtib ka või, juustu ja teiste piimasaaduste kohta.

Väga vilets on Bukarestis ka juur- ja puuviljaturg. Värsketest juurviljadest on saada ainult varakevadisi sibulaid ja salatit — seda tänu tavalisest varem saabunud kevadele.

Paljud Bukaresti elanikud kurdavad, et toiduainete vähesus annab praegu rohkem tunda kui kõige raskematel sõjapäevadel.

Lääneriikide vaatlejaid mainivad, et Rumeenia 22 miljonit elanikku ei kannata nälja all, kuna vabalt on saadaval leiba, makarone ja konserveeritud juurvilja. Kuid see toit on liiga ühekülgne, kuna puuduvad värsked liha- ja piimasaadused ning värske juurvili.

Mõned lääneriikide eksperdid mainivad, et põllumajanduse **kriis Rumeenias on tingitud liiga kiirest ja forsseeritud industrialiseerimise protsessist,**

kuid teisalt mainitakse, et süüdi on riigistatud põllumajanduse süsteem.

wintario

14. mail toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 181675, $25.000 võitsid piletid 210108, 722426, 510414 ja 343743. $1000 — 89174, $100 — 7199, $10 — 378 ja tasuta pileti raamatu numbrid 74.

Rahu Kesk-Idas visa tulema

DAMASKUS — Ühendriikide erisaadik Philip Habib jatkab oma pingutusi Kesk-Idas rahu saavutamiseks ning Süüria ja Iisraeli vahelise pinge vähendamiseks. Suureks probleemiks on Süüria valitsuse ja ülemjuhatuse korraldusel Liibanoni Bekaa oru piirkonda toodud vene SAM-6 ja SAM-2 tüüpi õhutõrje raketid, millega süürlased ähvardavad alla tulistada Liibanoni õhuruumi ilmuvad Iisraeli lennukid. Iisrael peab neid rakette oma julgeolekule ohtlikuks ning peaminister Begin on mitmel puhul ähvardanud, et ta annab oma võitluslennukitele käsu nende raketibaaside hävitamiseks. Nädalavahetusel jatkusid Beirutis võitlused muhameedlaste ja kristlaste vahel, mis nõudsid 36 surmaohvrit.

Trudeau külaskäik Alzeeriasse

OTTAWA — Kanada peaminister Pierre Trudeau sooritas möödunud nädala lõpul ja nädalavahetusel pikema teekonna Alzhiiri ja Rooma, kus tal olid sealsete riigijuhtidega läbirääkimised globaalse poliitilise programmi läbiviimiseks maailma majanduslike probleemide lahendamiseks ning majanduslikult mahajäänud riikide abistamiseks. Peaminister Trudeau on arvamisel, et selle suure plaani läbiviimine oleneb suurel määral Ühendriikide hoiakust ja toetusest.

Liibüa ähvardab Ühendriike

WASHINGTON — Ühendriikide valitsus tegi Liibüa saatkonna personalile korralduse maalt lahkumiseks, süüdistades Liibüat rahvusvahelise terrorismi organiseerimises. Liibüa saatkonna esindaja Ali Houderi mainis enne ärasõitu Washingtonis toimunud pressikonverentsil, et Liibüa katkestab selle sammu tulemusena tõenäoliselt oma õliekspordi Ühendriikidesse. Liibüa õli osatähtsus Ühendriikide õliimpordis on 8 protsenti.

Eesti Abistamiskomitee puhkekodu

-EHATARE-

pidulik nurgakivi panek toimub laupäeval, 30. mail 1981
kell 3 p.l. 40 Old Kingston Rd. Scarboro

Kavas: Avasõna EAK esimees A. SEPA

Tervitus väliskülalistele — DR. J. ROOS

Vaimulik talitus — Piiskop K. RAUDSEPP ja praost E. LEPIK.

Nurgakivi asetamine ja õnnistamine

Kaastegevad: Estonia Orkester — juhatab U. Kook ja
Eesti Pensionäride Klubi laulukoor — juhatab E. Tobreluts.

Kõne — E. V. aupeakonsul I. HEINSOO — Tervitused.

Lõppsõna — HANS KIVI

KALEV ESTIENNE võimlejad
esitavad pantomiimi

„RÕÕM LIIKUMISES"

St. Lawrence Centre'is 12. ja 13. juunil kell 8 õhtul

Pääsmed eelmüügil Eesti Abistamiskomitees ja
St. Lawrence Centre kassas ja võimlejatelt

Informatsiooniks helistada 424-6884

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Soome president Urho Kekkonen ja Rootsi noor kuninganna Silvia.

Idla pärand kuninglikus tennishallis

STOKHOLM (EPL) — Idlastiftelsen ja Idlaföreningen tähistasid postuumselt Ernst Idla 85-ndat sünnipäeva tema mälestusele pühendatud liikumis- ja rütmigalaga, kus organiseerijad ja juhid olid siiski Idlad — kadunu tütred Daisy Idla-Nilsson üldjuhina ja Ingrid Idla administratiivse peakorraldajana.

Kavalehelt selgus, et kogu õhtu kava on meistri enda kätetöö ja tõepoolest tunduski pealtvaatajaile, nagu olnuks Idla ise kusagil nähtamatult asja juures, kusagil kulisside taga, nagu ta seda tavatses esinemistel oma eluajal. Kui aga esinemine, mis pälvis pidevaid aplause, oli lõppenud, tuli kulisside tagant välja Idla töö praegune jatkaja, tütar Daisy, keda ka prints Bertil ja printsess Lilian isiklikult tänasid.

Mõtteavaldusi ESTO-84 ümber

Vancouveris moodustatud ESTO-84 komitee loobus ametlikult 27. aprillil Ülemaailmsete Eesti Päevade korraldamisest Vancouveris 1984. aastal kuid vaatamata sellele liigub see mõte ikka veel ühel või teisel kujul nii Vancouveris kui ka Torontos ringi. Avaldame allpool väljavõtteid kahest kirjast, millest üks on tulnud Vancouverist, sealselt tegelaselt Enno Lepnurmelt ja teine ühelt Torontos elavalt eesti noorelt, kes oma nimega ei taha millegipärast avalikult esineda. Need kirjad sisaldavad neid mitmesuguseid erinevaid arusaamisi ja seisukohti, mis on tekkinud Ülemaailmsete Eesti Päevade ümber.

LIIGA VÄHE USALDUST VANCOUVERI VASTU

Sellise pealkirja paneb oma kirjutisele Enno Lepnurm, kes kirjutab muu-hulgas:

Seoses Ülemaailmsete Eesti Päevade korraldamisega 84-ndal aastal on viimasel paaril kuul vaba maailma eestlaskonnas olnud palju elevust.

Et Vancouver, vaatamata oma arvulisele vähesusele siiski julges soovi avaldada päevade siin korraldamiseks on küllaltki hinnatav, nii rahvuslikult kui ka poliitilisest seisukohast. See kõik kostub välja ka kodumaale, kus meie okupatsiooni raskustes vaevlev rahvas tunneb head meelt, et väliseestlased on aktiivsed ja püsivad rahvuslikult ettevõtlikena. Samuti on Vancouveris rõõm nentida, et meil siin on olemas hakkajaid inimesi, kes ei karda käsi külge lööma.

Noore kirikuõpetaja Thomas Vaga näol oleme saanud siia ühe tõimeka [illegible]

Väljaspoolt oleme kuulnud [illegible] Vancouveri poolt kui ka vastu [illegible]

Kui hästi ja kui suurejooneliselt Vancouver neid oleks võimeline korraldama on teadmata ja vajab kindlasti ka suuremat diskussiooni. Et meie kohta on lendu lastud väiteid nagu meie ei oskaks asju näha kaugema pilguga, ei ole võimelised andma päevadele küllaldast esinduslikku ega väärilist ilmet, on lihtsalt usaldamatus Vancouveri vastu. Selle põhjustajaks on nagu eelpool mainisin kaugused, kuid osaliselt kindlasti ka aktiivse kohapealse ajakirjanduse puudumine. Postpoiss, mis ilmub vaid neli korda aastas, ei ole küllaldane meie elu väljaspoole peegeldamiseks.

On aga ka üks teine tegur, mis minu arvates mõjutab Toronto otsuseid. Väga olulise momendi moodustab meie vanema generatsiooni, kes teadlike eestlastena kodumaalt lahkusid, kõige nooremate liikmete pensioniikka jõudmine. 1984. aasta päevad on vast viimased, mis peegeldavad otsest kodumaalt kaasa toodud hinge ja rahvuslikku vaimu, nagu see oli vabas Eestis ja nagu oleme seda katsunud kanda peaaegu nelikümmend aastat juba. Järgnevatel päevadel on aga peasuuna andjateks noorem põlv, väljaspool kodumaad üleskasvanud, kes küll vast katsub järgida ja käia vanade rahvuslike traditsioonide kohaselt, kuid siiski teataval määral erisuunaliselt. Meie kõige suuremaks traagikaks on, et meil on ära lõigatud vaba ja normaalne ühendus kodumaaga. Vancouveris toimuvatel päevadel oleks see erisuund juba teataval määral end väljendanud. Võibolla

(Järg lk. 3)

Kekkose populaarsus Soomes langenud

Rahvas tahab uue presidendina näha sotsiaaldemokraati Mauno Koivistot

HELSINGI (EPL) — Soome viimaseaegsed poliitilised sündmused on näidanud, et Urho Kekkose presidendiperioodi lõpp on möödapääsmatult lähenemas. Siiamaani on siiski üldiselt arvatud, et kui Kekkonen tahab veel jätkata pärast aastat 1984, siis on tema jällevalimine iseenesest selge. Peamiselt on arutatud seda, kas tervis laseb tal edasi töötada. Teatavasti on Kekkose nägemine viimasel ajal väga halvenenud, kuigi ta muidu on võrdlemisi heas vormis.

Kuid praegu näeb olukord välja, nagu polekski Kekkose poolehoid enam nii tugev kui siiani. Viimase Gallup-uurimuse järgi on nimelt sotsiaaldemokraadist peaminister Mauno Koivisto läinud Kekkosest mööda populaarsuse ja poliitilise poolehoiu poolest.

Gallup-uurimus koosnes kahest küsimusest: keda vastaja peab sobivaks presidendiks ja keda ta ise hääletaks aastal 1984. Mauno Koivistot pidas sobivaks 65%, Kekkost aga ainult 33%. Lisaks peeti sobivateks keskerakonna Ahti Karjalaist Soome Panga praegust juhatajat (20%), Paavo Väyrynst Keskerakonna esimeest (19%), Johannes Virolaist keskerakondlasest Eduskunna esimeest (15%), Koonderakondlasest Helsingi linnapead Raimo Ilaskivit (13%).

Kommunistide esimeest Aarne Saarist pidas sobivaks presidendi ametisse 4% vastajaist.

Kui küsiti, kellele vastaja hääletaks 1984 aasta valimistel, said poolehoidu järgmised: Koivisto 44%, Kekkonen 17%, Karjalainen 5%, Väyrynen 5%, Helvi Sipilä (ÜRO peasekretäri abi) 3%, Virolainen 3%, Ilaskivi ja Sorsa 2%. 17% küsitletuist ei avaldanud oma arvamust.

Kui vaadeldi poolehoiu jagunemist eri erakondade toetajate hulgas, tuli välja, et Kekkose poolehoid on kõige suurem keskerakonnas ja komparteis, Mauno Koivisto polehoid on tugevaim sotsiaaldemokraatide ja koonderakondlaste hulgas.

Viimane fakt on huvitav, sest mäletatavasti olid koonderakond ja sotsiaaldemokraadid aastal 1962 nn. Honka-liidus Kekkose kummutamiseks.

See operatsioon lõppes sellega, et Nõukogude Liit saatis Soome valitsusele noodi, kus nõuti läbirääkimisi sõjalise abi andmisest Soomele Sõprus, Koostöö- ja Abistamispakti alusel. Tolleaegne õiguskantsler Olavi Honka tõmbas oma kandidatuuri tagasi ja Kekkose jällevalimine sai kindlaks.

Pärast on väga palju vaieldud selle üle, mis tegelikult oli Nõukogude Liidu diplomaatilise noodi siht ja telgitagused. Need küsimused jäävad ilmselt igaveseks lõplikult selgitamata, kuid meeles on Hrushtshovi seisukoht: „Need, kes on Kekkose poolt, on Soome ja Nõukogude Liidu sõpruse poolt, need kes on Kekkose vastu, on sõpruse vastu". Selle võrdlemisi kategoorilise arvamuse aadress oli igal juhul kõigile selge.

Praegu on olukord sarnane, aga ainult väliselt, sest Soome nn. ametlik välispoliitiline liin on leidnud heakskiitu kõigis suurtes erakondades. Aastal 1962 oli poliitiline olukord välispoliitika vallas hoopis teistsugune kui praegu. Näiteks oli sotsiaaldemokraatide esimeheks tollal veel sõjasüüdlasena vanglasse mõistetud Väinö Tanner.

Koonderakonnas ja SDP:s valitses arusaam, et Kekkonen on, kui mitte otse riigireetur, siis igal juhul kuju, kelle patriotism oli küsitav.

Tänapäeva Soomes on opositsioon välispoliitilise liini vastu praktiliselt olematu ja selles mõttes on välispoliitiliste relvade kasutamine vastaskandidaatide vastu igale erakonnale raskeks muutunud.

On kindel, et katseid välispoliitiliseks mustamiseks pole vaja kaua oodata. Koivisto suhted Moskvaga on jäänud seni küsimärgiks, kuid poleks imelik, kui Moskvas tuntaks umbusaldust Koivisto vastu tema parteikuuluvuse pärast. Sotsiaaldemokraatlik president Soomes oleks Moskvale võib-olla vähem vastuvõetav kui kodanlik president.

Soome kommunistide hoiak toetab seda arvamust.

On öeldud, et kommunistist ei saa kunagi Soome presidenti, aga kommunistid otsustavad, kellest saab Soome president.

Ning kommunistidele on sotsiaaldemokraadi toetamine raskem kui hääle andmine keskerakondlasele. EKP esimees Aarne Saarinen ongi juba jõudnud teatada, et SKP ei toeta Koivistot, mis automaatselt sunnib SDP-d otsima Koonderakonna tuge, kui ta üldse tahab oma kandidaadi peale tõsiselt mängida.

Soome sisepoliitiline mäng paistab välispoolsele arusaamatu. Parteide omavahelised suhted ongi rohkem mõjutanud negatsioonidest, s.t. keeldumisest teatud parteiga koostööst. Ja presidendimängu puhul ei ütle ükski Gallup-uurimus viimast sõna, sest rahvas valib 300 valijameest, kelle ülesandeks on presidendi valimine.

Kuna valijameeste valimisel on kandidaadid parteide poolt seatud ja kuna valijamehed nagunii käituvad ühtselt ja partei järelvalve all, pole sugugi kindel, et kandidaat, kelle poolehoid rahva hulgas on suurim, saaks ka presidendiks. Ja nagu alati tähtsate otsuste puhul, on Moskva üheks häälestajaks.

Paavo

Kurja juured

Vietnami sõja ajal Ühendriikide ülikoolides ja tänavatel hõljunud müstilised vasakpoolsed tiivasulgedega varustatud vaimud on hakanud taas elumärke avaldama. Washingtonis ja teistes linnades on toimunud juba suuri tänavademonstratsioone, mis on suunatud Ühendriikide Salvadori poliitika vastu ning siin ja seal korraldatakse kokkutulekuid, sümpoosioneid ja nõupidamisi, kus kritiseeritakse Ühendriikide uue administratsiooni kõvakäelist kommunismivastast poliitikat ja relvastuse suurendamise ja tugevdamise kavatsusi.

Nende aktsioonide eriliseks märklauaks on kujunenud välisminister Alexander Haig, kes on selle uue kõvakäelise poliitika ideoloogiks ja suunaandjaks ning kes ei lase end heidutada tema vastu suunatud kriitikast ja laimukampaania mõõtmeteni ulatuvatest aktsioonidest. Kuivõrd kaugele on arenenud Haigi vastased meeleolud võisid ameeriklased hiljuti kogeda Syracuse ülikooli lõpetajate lõpuaktusel, kus välisminister Haig oli peakõnelejaks ja kus talle ning viiele teisele isikule annetati ülikooli audoktori diplomid. Ligemale 200 üliõpilast protesteerisid Haigi peakõnelejaks kutsumise puhul, sadakond üliõpilast korraldasid Haigi ja Reagani välispoliitika vastu protestimarsi, 200 üliõpilast keerasid põlastavalt selja kui Haigile üle anti audoktori diplom ja üks väljavalitud audoktoritest — Cambridge'i ülikooli antiikajaloo professor — ei ilmunud doktoritiitlite üleandmise tseremooniale, kuna tema arvates oleks teda sel puhul hakatud pidama Reagani-Haigi välispoliitika toetajaks!

Samasuguseid meeleolusid võis konstateerida hiljuti Vancouveris Liitunud Rahvaste Ühing Kanadas konverentsil, millest võtsid osa 300 delegaati üle kogu Põhja Ameerika ja kus arutati inimkonna tulevikuprobleeme. Muude küsimuste kõrval oli seal pühendatud ka eripeatükk Ühendriikide välispoliitikale ja selle ettekandjaks oli Princetoni Ülikooli rahvusvahelise õiguse professor Richard Falk, kelle hinnangu kohaselt Reagani administratsioon kujutab endast „kõige ohtlikumat ekstremistlikku juhtimist Ühendriikides minu eluajal". Seda kõnet, mida peeti konverentsil kõige pessimistlikumaks ettekandeks, tervitati püsti tõusnud koosolejate poolt suurte kiiduavaldustega.

Kuid paljud ülikoolid oma pahempoolsete õppejõududega ei ole ainsateks vaba maailma ja selle vastupanu õõnestavateks teguriteks. Nende ülesannetega tegutseb Ameerika mandril ja teistes lääneriikides terve rida organisatsioone, milledest mõned on puhtakujulised N. Liidu põrandaaluse tegevuse katteorganisatsioonid, kuna teiste liikmeskonnad koosnevad naiivsetest maailmaparandajatest ja rahujüngritest, kelledel on maailma asjadest väga naiivne ja tume ettekujutus.

Näitena siin võiks tuua sellise organisatsiooni nagu seda on Washingtonis 14 aastat tegutsenud pahempoolne „mõttemahuti" The Institute for Policy Studies, mille asutajateks ja peategelasteks on Marcus G. Raskin'i ja Richard J. Barnet'i nimelised isikud. See omapärane „instituut" on kasvanud nüüd 2 miljoni dollari suurusega eelarvega asutuseks ning seal töötab 75 akadeemikut. Instituudil on oma osakond Euroopas, ta annab välja ajakirju ja ajalehti ja töötab sel alal koos isegi Kirikute Maailmanõukoguga. Instituudi peamised ressursid tulevad Samuel Rubini nimeliselt fondist, kelle tütar Cora Weiss on fondi president.

Millega tegeleb siis see kõlavanimeline instituut ja mida ta pakub läänemaailmale poliitilise uurimise alal? Võiks ütelda, et võrdlemisi palju. Instituudi tegevuse järele otsustades võib seda nimetada kommunismi ja kõigi teiste pahempoolsete liikumiste propaganda pesaks. Instituut on üles kiitnud kommunistide võidud Laoses, Angoolas ja mujal ning hoiatab pidevalt fashismi eest Lääne-Saksamaal ja Inglismaal. Ta suuremaks teeneks peetakse liberaalide ja pahempoolsete radikaalide vahele silla ehitamist ning ta ei lepi ainult uurimis- ja propagandatööga vaid püüab mõjutada ka valitsuse poliitikat, tõmmates igal aastal instituudi uurimis- ja õppetööle sadu valitsuse ametnikke ja üliõpilasi.

Instituudi asutajad Raskin ja Barnet olid ühed esimesed Vietnami sõja vastased Ühendriikides ja masside üleskihutajad selle sõja vastu. Nad kirjutasid sõja vastu terve rea broshüüre, mida levitati ohtralt ülikoolides ja mis kujunesid kõige tuntumateks sõjavastasteks käsiraamatuteks. Nendes propagandabroshüürides mindi isegi nii kaugele, et Vietnami sõjaplaanide koostajaid ning nende rakendajaid nimetati USA sõjakurjategijateks. Barnet käis muide 1969. aastal ka Vietnamis, kus ta pidas Ühendriikide vastaseid kõnesid.

Ühendriikide riigikaitsepoliitika on juba pikemat aega olnud instituudi peksupoisiks. Selle probleemi käsitamiseks on instituut välja andnud terve rea raamatuid ja broshüüre, kus N. Liitu nimetatakse illusoorseks vaenlaseks ning nõutakse Ühendriikidelt relvastuse vähendamist. Barnet on läinud oma propagandakirjutistes juba nii kaugele, et ta ülistab Kambodzha endist diktaatorit Pol Pot'i, kes mõrvas teatavasti miljonid kambodzhalased.

Instituudi tegevuse juures ilmneb veel üks eriline tunnusmärk — selle omapärase asutusega töötavad tihedalt koos paljud Ühendriikide avalikkuses tuntud poliitikud — senaatorid, Esindajatekoja liikmed ja samuti Washingtonis juhtivatel kohtadel töötanud isikud, mis annab sellele omapärasele propagandaaparatuurile erilise värvingu.

Me imestame sageli, kust tulevad Ühendriikides kõik need radikaalsed üliõpilased ja teised mässumehed, kes alati on valmis silmapaistvaid antikommunistlikke valitsuse liikmeid atakeerima ning tänavatel demonstreerima kui valitsus astub resoluutseid samme kommunismi edasitungi pidurdamiseks. Pahempoolsed ülikoolide õppejõud ja Institute for Policy Studies taolised asutused teevad selleks vajaliku kihutus- ja ettevalmistustöö ja kahjuks ei ole ameeriklased veel nii kaugele jõudnud, et nad asuksid kurja juuri välja juurima õigest kohast.

K.A.

Maailma rahvastik suureneb kuid samal ajal „vananeb"

Inimeste arv maailmas tõusis 4.437.000.000-le

NEW YORK — Liitunud Rahvaste Organisatsiooni hinnangul oli 1980. a. maailmas 4.437.000.000 inimest. Rahvastik on viimase 30 aastaga kasvanud 1,9 miljardi võrra. LRO ekspertide arvestuse kohaselt elab käesoleva sajandi lõpul maailmas 6,1 miljardit inimest, aastal 2010 peaks see tõusma 7 miljardile ja aastal 2025 8,3 miljardile.

Need andmed avaldati LRO peasekretäri ettekandes „Maailma rahvastik 1980". Selles öeldakse, et sajandi lõpule vastu minnes aeglustub rahvastiku juurdekasvu tempo. 15 aastat tagasi oli iibetempo 2%, praegu 1,7%, 20 aasta pärast moodustavat see 1,5%.

Rahvaarv kasvab kiiremini Aafrikas, kus see on aastaks 2025 kolmekordistunud, Lõuna-Aasias kahekordistunud ja Hiinas suurenenud poolteisekordseks.

Sündivus väheneb pidevalt arengumaades, kus 50-ndail aastail iga 1000 inimese kohta sündis 22 last, kuid praegu sünnib vähem kui 16. Kui olukord ei muutu, siis hakkab käesoleva sajandi viimasel kahel aastakümnel mitmes arenenud riigis rahvaarv vähenema.

Koos sündivuse üldise langusega on maailmas rahvastik hakanud järk-järgult „vananema". Arengumaades on kuni 14-aastaste laste osatähtsus viimase aastakümne jooksul vähenenud 42%-lt 39%-le. Arenenud maades moodustavad selles eas lapsed kõigest 23% rahvastikust. Vastavalt kasvab vanemate kuni 65-aastaste inimeste osakaal.

Seni ei ole vähemalt 50 riigis, peamiselt Aafrika maades, keskmine eluiga jõudnud üle 50 aasta piiri.

Arengumaades on suurt rahutust põhjustanud maaelu ülemäära kiire linnastumine, neis maades on linnaelanike arv suurenenud peaaegu neljandiku võrra, ületades miljardi piiri, sajandi lõpuks aga kahekordistub veelgi. Selle aja jooksul möödutakse suurest demograafilisest tähisest: esimest korda elab linnades rohkem inimesi kui maal. Tähelepandav on, et kiiremini kasvavad suurlinnad.

Viimase aastakümne jooksul on enam kui nelja miljoni elanikuga linnade arv arengumaades suurenenud 12-lt 23-le; aastaks 2000 arvatakse see tõusvat juba 60-le.

● Uppsala eesti pensionärid arendavad aktiivset tegevust. 8. märtsil korraldati ühissõit Stokohlmi teatrietendusele, kus esitati A. Mälgu novelli „Projekt Victoria" dramatiseering.

…avaldusi, …84 ümber

…eris moodustatud ESTO-
…e loobus ametlikult 27.
…emaailmsete Eesti Päe-
…raldamisest Vancouveris
…l kuid vaatamata sellele
…nõte ikka veel ühel või
…l nii Vancouveris kui ka
…ringi. Avaldame allpool
…l kahest kirjast, mille-
…n tulnud Vancouverist,
…gelaselt Enno Lepnur-
…ine ühelt Torontos ela-
…noorelt, kes oma nimega
…llegipärast avalikult esi-
…l kirjad sisaldavad neid
…seid erinevaid arusaa-
…eisukohti, mis on tekki-
…ailmsete Eesti Päevade

…HE USALDUST …ERI VASTU

…ealkirja paneb oma kir-
…no Lepnurm, kes kirju-
…lgas:
…lemaailmsete Eesti Päe-
…ldamisega 84-ndal aas-
…masel paaril kuul vaba
…estlaskonnas olnud palju

…ouver, vaatamata oma
…vähesusele siiski julges
…lada päevade siin korral-
…n küllaltki hinnatav, nii
…t kui ka poliitilisest sei-
…See kõik kostub välja ka
…, kus meie okupatsiooni
…vaevlev rahvas tunneb
…lt, et väliseestlased on
…ja püsivad rahvuslikult
…na. Samuti on Vancou-
…n nentida, et meil siin
…hakkajaid inimesi, kes ei
…i külge löömast.
…irikuõpetaja Thomas Va-
…leme saanud siia tubli
…kes-ei kohku raskuste
…e eestvedamisel siin veel
…võib toimuda. Oleme saa-
…oma jõudude inventuuri
…ameeleks avastanud mõ-
…alendi. ÜEP korraldami-
…a suur töö, selles ei ole
…teinud illusioone, selleks
…nud terve aktiivne eest-
…uni viimaseni kaasa löö-

…oolt oleme kuulnud ela-
…võtte niihästi Vancouveri
…ka vastu. On olnud asja-
…põhjendatud seisukohti
…suunas. Ametlikult oli
…almistav toimkond kül-
…utlev ja ettevaatlik. Mida
…rohkem vajati ja loodeti
…anada ja eriti Toronto
…nna toetus ja aktiivne
…Seda me pole saanud ja
…järelikult ei ole meil või-
…id päevi siin korraldada.

…sti ja kui suurejooneliselt
…r neid oleks võimeline
…na on iseküsimus ja va-
…sti ka suuremat diskussi-
…neie kohta on lendu lastud
…gu meie ei oskaks asju
…gema pilguga, ei ole või-
…ndma päevadele küllaltki
…kku ega väärilist ilmet
…ihtsalt usaldamatus Van-
…astu. Selle põhjustajaks
…eelpool mainisin kaugused,
…iselt kindlasti ka aktiivse
…se ajakirjanduse puudumi-
…poiss, mis ilmub vaid neli
…stas, ei ole küllaldane
… väljaspoole peegeldami-

…a ka üks teine tegur, mis
…vates mõjutab Toronto ot-
…Väga olulise momendi moo-
…meie vanema generatsioo-
…teadlike eestlastena kodu-
…ahkusid, kõige nooremate
… pensioniikka jõudmine.
…sta päevad on vast viima-
… peegeldavad otsest kodu-
…aasa toodud hinge ja rah-
… vaimu, nagu see oli vabas
…a nagu oleme seda katsu-
…da peaaegu nelikümmend
…uba. Järgnevatel päevadel
…easuuna andjateks noorem
…ljaspool kodumaad üleskas-
…kes küll vast katsub jälgi-
…äia vanade rahvuslike tra-
…de kohaselt, kuid siiski
… määral erisuunaliselt.
…õige suuremaks traagikaks
…eil on ära lõigatud vaba ja
…lne ühendus kodumaaga.
…veris toimuvatel päevadel
…e erisuund juba teataval
… end väljendanud. Võibolla

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

23. ja 24. mail
dr. J. Marley, tel. 921-7777

30. ja 31. mail
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

V. Padva suri

N. Yorgis suri 28. apr. südameataki tagajärjel helikunstnik Vladimir Padva 81 a. v. sünd. Venemaal. Kuna ta isa pärines Eestist, asuti tagasi Tallinna. V. Padva õppis Reaalkoolis ja muusikat Segali muusikakoolis, ning 1919. a. Tallinna Konservatooriumis, lõpetades need Berliini muusikaülikoolis, saades helikunstniku diplomi Leipzigis. 1927—1931 töötas ta muusikaõpetajana Tallinnas, mille järele Berliini kaudu saabus USA-sse jäädeski siia. Siin oli ta kontaktis väliseestlaskonnaga, esines koos L. Juhtiga jne. 1940. a. Eesti okupeerimise järele sai temast nendega kaasaläinu, mille tagajärjel ameerika eestlased katkestasid temaga igasugused sidemed pärast seda, kui ta oli avaldanud Eestit laimavaid artikleid kommunistlikus *„Uues Ilmas"* ja ingliskeelses broshüüris. Siinne eestlaskond ei uuendanud sidemeid enam kunagi, jäid vast kokkupuuted üksikutega.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

tunnetab Toronto praegu veel otsustavalt juhtiv vanem generatsioon seda ajaloolist paratamatust ja selle tõttu tahab veel viimast pingutust teha.

Tänavu suvel toimuvad Lääneranniku Eesti Päevad Seattles. Noored nii idast kui läänest astuge seal kontakti ja pidage maha üks sõjanõu, võibolla saate Vancouveris läbiviia hoopis midagi uuelaadset suurüritust nagu P.-Ameerika Noortekongress või midagi muud. Kui on tahet, leidub ideesid. Peaasi on, et säiluks rahvuslik kontakt. Kui teil abi peaks vaja olema, siis on Vancouveri vanemad kindlasti valmis vastu tulema. Säilitagem algatusvõime. Meid on vähe — hoiame kokku!

ÜKS PETTUNUD NOOR

Teine kiri on tulnud ühelt noorema generatsiooni esindajalt, kes oma nime ei taha avaldada ja kirjutab oma kirja autorina alla „Üks pettunud eesti noor". Selle kirja kirjutaja ei põhjenda oma seisukohti, kuid tema väljendustest nähtub, et ta oleks tahtnud Eesti Päevadeks kindlasti Vancouverisse sõita. Kiri on järgmine:

Kallis Eesti Päevade juhatus Vancouveris.

Mina hakkan seda kirja ühe küsimusega — miks teie loobusite Eesti Päevade korraldamisest? Teie juba valisite omale juhatuse ja tegite eeltööd, mis näitab mulle, et teil oli palju huvi selle ülesande vastu.

Mina tahan teile teatada, et EKN'i soovid ei esita teiste eesti organisatsioonide soove. Kahju, et teie ei olnud siin Torontos ja näinud ning kuulnud kui palju noori kui ka vanemaid pooldasid Vancouverit.

Mitmel Vabariigi aastapäeva aktustel kõnelejad rõhutasid, et noored peaksid rohkem eesti tegevustest osa võtma ja oma mõtteid väljendama ja seegi toimus Eesti Päevade üldkoosolekul Torontos. Mitu Eesti noort võtsid sõna sellel koosolekul ja avaldasid oma mõtteid ja tundeid, miks Eesti Päevad peaksid Vancouveris toimuma. Mulle siis sel ajal paistis, et tõesti vanemad eestlased tahtsid meid kuulata aga nüüd mina näen, et meie sõna ei tähenda midagi.

Kallis Vancouveri juhatus, teie olete oma meelt ühe korra muutnud — võibolla veel kord?

Noori eesti mehi pärast leeriõnnistamist Peetri koguduse leeripühal 3. mail. Pildil vasakult: Erik E. Runge, Juhan H. Lindau, Sven A. Reitav, Peet A. Lindau, Richard Paju ja Robert Paju.
Foto: Vaba Eestlane

Ajaloovõltsijad Eestis pankrotis

Propagandategijate fraasid osutuvad valedeks

Kommunistlikud ajaloovõltsijad on püüdnud igal viisil kommunistide tegevust õigeks ja heaks seletada, kõike muud kas maha vaikida või segi ajada, ja igal viisil partei kilpi särama vuntsida. Aga mis on olnud tulemuseks? Kui nüüd sel viisil mitukümmend aastat ajalugu on „uuritud" ja „seletatud", on seltsimeestel asjad käes segamini läinud. Nad on vahepeal ära unustanud, mis nad varem kirjutasid ja seletasid.

Niihästi partei „ajaloo" kui ka muud ajalooauurijad on tagantjärele hoopis teisiti asju seletanud kui varemalt, ja kõige rumalamad on olnud igasugu asjaarmastajad ja mälestuste kirjutajad, kes on asjadest hoopis teisiti rääkinud kui nad oleks pidanud. Neid ei ole ka küllalt kontrollitud ja niiviisi on kõik hoopis teisiti välja kukkunud kui oli mõeldud.

Propagandategijate fraasid on valedeks osutunud.

Enamvähem kõik, mis nn. kodanlased kommunistide tegevuse kohta kirjutasid ja mis seletati suureks valetamiseks, on nüüd tagantjärele õigeks tunnistatud. Kommunistlik ajalookirjutus tunnistab nüüd näiteks, et

— kommunistid ka omal hiilgeaastal, revolutsiooniaastal 1917 olid Eestis vähemuses, tegid vigu maaküsimuses, kaotasid oma võitluse nii poliitiliselt kui ühiskondlikult. Omapoolsetest terroritegudest muidugi vaigitakse.

— et „töörahva kommuuni" organd amelikult lõpetasid, likvideerisid oma tegevuse Peipsi taga Dno jaamas 5. juunil 1920. a., ja et seetõttu on naeruväärne kõneleda oma „võimu" jätkuvusest a. 1940 nii hästi puht formaalselt kui ka juriidiliselt. Likvideerimisest teatati koguni manifestis, mis avaldati Tallinnaski 19. juulil 1920.

— et 1918. a. novembris-detsembris tuli Eestisse tagasi suur hulk enamlasi, et võimu ülevõtmist ette valmistada. Kui nende tõsisem üritus 7. dets. Raekoja platsil kooliõpilaste poolt laiali aeti ja seejuures paar demonstranti surma said, oli selgeks sihiks vabariigi valitsuse kukutamine, mitte mingi süütu demonstratsioon sõja vastu, nagu varem seletati.

— **et ainult** sõjajärgsed ülemaailmsed majanduskriisi aastad 1921—1922 olid kommunistide kõrgajaks, kui parteis oli paartuhat liiget, aga mingit suuremat tuge rahva hulgast nad ei saanud.

— et 1924. a. 1. dets. mässukatse valmistati ette Nõukogude Liidus, **et sealt tulid ka kõikide löögiüksuste** tegelikud juhid, mitmed otse Punaarmeest (näit. Rimm, Tummeltau, Lillakas jt.) seda kõike on 1. dets. uurijad nüüd ise selgelt kirjutanud.

— et mingi uus „tõusuaeg" oli kommunistidel ainult majanduskriisi ja tööpuuduse aastail 1929—1931, kui põrandaalust tööd tehti intensiivselt ja Kominterni raha oli palju kasutada; kuid mis lõppes üsna äkki niihästi partei kui komnoorte põrandaaluste organisaatorite (A. Puusepp, O. Tuul) vangistamise ja kahe trükikoja sissekukkumisega.

— et 1933. a. partei oli tegelikult Eestist välja taganenud, kui põrandaalune büroo viidi N. Liitu, väljaannete trükkimist korraldati Kopenhaagenis ja kui parteil puudus liikmetegagi Eestis tegelikult side.

— et poliitvangide vabastamine a. 1938 ei toonud kaasa mingit uut tegevuse elavnemist, vaid alles 1940. a. kevadel hakati N. Liidust tulnud käsu peale, uuesti aktiivsemalt tegutsema.

— et parteis oli 1940. a. algupoolel ainult 113 liiget, mis tähendas, et see polnud võimeline mingit töörahva „ülestõusu" juhtima ega isegi mitte organiseerima, vaid et alles N. Liidu okupatsioon oli võimu *ülevõtmise eelduseks.*

— et Eesti kommunistid tõrjuti partei juhtkonnast täiesti kõrvale juba pärast sõda ja eriti ühenduses 1950. a. puhastusega ja asendati venelaste ja Venemaa eestlastega, kellel polnud mingit osa „Eesti töörahva võitluses", veel vähem selle „juhtimisel", ja kellel üldse polnud mingit arusaamist Eesti oludest ega ka eestlastest.

— et Eestis tegusenud kommuniste ka mitte hiljem ei „rehabiliteeritud", vaid et nad said vaid vähetähtsaid kohti (kolhooside, sovhooside, metsapunktide, paemurdude juhatajad, mõned „teaduslikud töötajad" jne.) ja olid lõplikult võimu juurest kõrvale tõrjutud.

Kõik eelmainitud seigad on kommunistlik ajalookirjutus ise õigeks tunnistanud ja „uurijad" on end ise pankrotti kirjutanud.

On õieti arusaamatu, miks partei peab üleval parteiajaloo instituuti mitmekümne töötegijaga, sest samad faktid olid varemgi hästi teada. Seepärast on „ajalooaurijad" ka üsna suurtes raskustes, ja loomulikult püütakse glorifieerida seda vähest mis on, eelkõige muidugi 1917. a. „suurt oktoobrit" (veebruaris samal aastal ju midagi nagu ei toimunudki!) ja 1921—22 a. tegevust. Aga ka nendest aegadest kirjutades peab ju ikkagi mingil määral esitama ka fakte ja kui need välja tuuakse, siis on tulemus seesugune kui on. Tuleb enamvähem, kuigi agaralt keerutades, õigeks tunnistada, mis juba varemaltki oli öeldud ja kommunistide tegevusest teada.

Aga leib on leib ja partei-ajaloo „uurimisega" on mitu meest isegi juba doktoriks saanud, muidugi ikka venekeelsete „uurimustega".

V. ODAMEES
(Teataja)

Allveelaeva müsteerium lahenes

Vene allveelaevad möödunud aastal Rootsi vetes

STOKHOLM (EPL) — Möödunud sügisel opereerisid rootsi territoriaalvetes Stokholmi välisskääride piirkonnas „tundmatud" allveelaevad, milliste vastu rakendati rootsi mereväeüksusi. Heideti hoiatuseks allveepomme eesmärgiga sundida piiririkkujaid veepinnale. Seda aga ei juhtunud.

Nagu nüüd tagant järele selgub, vigastati tõenäoliselt üht allveelaevadest. Jaht lõppes kagupool Gotlandi Hoburgi rannast allveelaeva pealveeolekusse tulekuga — väljaspool territoriaalvesi 5. oktoobril. Momendid, mida rootsi lennukid fotografeerisid.

Kerkimiskohale kogunes kuus idariikide traallaeva, millised allveelaeva kerkimiskoha ümber moodustasid rõnga.

Samasse rõngasse kerkis veel teine allveelaev. Lähedusse oli tulnud seitsmendana ka üks allveelaevade päästelaev, mis kuulus Poolale. Ka pinnale tulnud „tundmatud" allveelaevad kuulusid rootslaste hinnangul poola mereväe koosseisu.

Rootsi kaitsejõudude staabiülem viitseadmiral Bengt Schuback on seletanud, et ta sündmust ei kommenteeri, kuna see toimus väljaspool Rootsi territoriaalvesi. Igal juhul märgivad ajalehed, et Rootsi admiraliteet lõpetas järgmisel päeval, 6. oktoobril allveelaevade jälitamise — nähtavasti eelmise päeva raportide tulemusena.

Admiral omalt poolt kinnitab, et rootsi lennukid identifitseerisid allveelaevad.

Ajaleht Expressen täiendab neid rootsi kaitsevõimude poolt tõendamist leidnud informatsioone veel ühe NATO poolse luureraportiga, millest tekib mulje, et „poola" allveelaevad tegelikult võisid tulla Baltikumist, kas Läti Liepaja (Liibavi) mereväebaasist või siis Eestist Paldiski allveelaevade baasist.

Selle raporti järgi tekkis Liepaja sõjalaevade parandamistehases irritatsioon tööliste ja juhtkonna vahel, kuna töölised kasutati töökohale pühapäeval, 5. oktoobril, mis pidi olema nende vaba päev.

Töölised protesteerinud, ent tulnud siiski kohale, kuna seletati, et abi tuleb anda ühele allveelaevale, mis on vigastusi saanud „provokatsiooni läbi".

Töölised saanud mulje, et allveelaeva meeskond on Eestist. Mis aga 5. oktoobril tulemata jäi, oli allveelaev. Alarm oli töölistele olnud asjatu.

● Tiiu Kroll-Simmuli algatusel kutsuti ka Austraalias ellu Eestis vangistatud vabadusvõitlejate abistamiskeskus, mida juhib Eili Annuk Plumptonis, NSW. Ta on organiseerinud juba hooldajaid 15 poliitvangile. Rohkesti on saadetud kirju vangidele kui ka okupatsioonivõimudele.

● Las Vegases, Nevadas toimus 28. veebruarist 3. märtsini „American Academy of Orthopoedic Surgeons" 48. aastakonverents, millest osa võttis üle 10.000 ortopeedilise kirurgi kogu maailmast. Toimusid sümpoosiumid, kursused, näitused jne. Osavõtjate seas oli ka dr. Hendrik Leesment Kaliforniast.

Veel paarsada rootslast Eestis

Jäid sinna sõjamöllus või koduarmastusest

Eestis elab praegugi veel paarsada rootslast, kes pärast sõja lõpul Rootsi ei pääsenud. Hiljuti ilmus soome lehes „Hufvudstadsbladet" artikkel nende kohta, mille me kokkuvõttes siin ära toome.

Ainult mõned üksikud neist paari-sajast rootslasest, kelle emakeeleks on rootsi keel, kõnelevad veel iga päev rootsi keelt oma kodudes. Suurem osa neist on eesti keele peale üle läinud. Rootslased moodustavad viimase rahvakillu sellest umbes 8000-pealisest rootslaste grupist, kes enne sõda Eestis elas. Rootslased elasid sel ajal peamiselt rannikul ja saartel, näiteks Ruhnul, Kihnul, Vormsil, Hiiumaal ja Haapsalu ümbruskonnas.

Millal rootslased sinna elama asusid, pole olnud võimalik kindlaks teha.

Arvatakse, et see toimus umbes samaaegselt, kui rootslased hakkasid Soome asuma suuremal arvul, tähendab umbes 12-dal või 13-dal sajandil. Arvatavasti tulid üksikud rootslased juba varem.

(Edaspidi jutustab artikli-autor Lars Hulden, kuidas ta ise Eestisse sõitis rootslasi kohtama.)

Mõne aasta eest kohtasin kirjanik Vladimir Beekmani, kes ise kõneleb rootsi keelt. Ta juhtis mu tähelepanu neile rootslastele, kes praegu veel Eestis elavad.

Eesti-rootslaste dialektid on kaunis hästi tuntud. Nende kohta on kirjutatud mitu teaduslikku tööd. Keeleuurijad hakkasid dialekte uurima juba saja aasta eest.

Pärast sõda on uurimine peamiselt toimunud eesti-rootslaste hulgas, kes praegu Rootsis viibivad.

(Lars Hulden sai toetust keeleuurimise projekti läbiviimiseks soome ametivõimudelt ja loa nõukogude võimudelt, et koha peal inimestega intervjuusid teha.)

Me mängisime sisse jutuajamisi kuue inimesega, kes olid umbes 60—70 aastat vanad. Peamiselt tulid nad Vormsilt, aga ainult üks vanem proua elas praegu veel seal.

Me kuulsime nii dialekte kui harilikku rootsi keelt. Varem pole Vormsi dialekti lähemalt kirjeldatud. On ainult öeldud, et see erineb kaunis palju sellest dialektist, mis esineb teistel saartel läheduses.

Polnud eriti kerge dialekti mõista, aga sel oli teatud sarnasusi soome-rootslaste dialektiga.

Keele segamisi ei esinenud üldse, nagu me neid tunneme rootslaste hulgas Ameerikas, kus on harilik, et rootsi keele sisse on punutud ingliskeelseid sõnu.

Miks jäid need inimesed alles, kui peagu kõik teised Rootsi sõitsid? Mõned olid sõjaväes ja tulid hiljem tühjadesse kodudesse. Teised jäi sõdureid ootama. Mõned ei suutnud oma kodupaikadest lahkuda.

Arvatavasti kujunes meie nädala-pikkune uurimine, mis toimus novembri lõpus 1980. aastal, viimaseks peatükiks rootsi keele ajaloos Eestis.

Teatame, et meie praktikaga on ühinenud

Dr. LESLIE CUTTER

Hambaarstid

Dr. PIRET TRUUVERT
Dr. ANNE TÕNISSON
Dr. MARET TRUUVERT, laste eriarst
Dr. ARJA PELTONIEMI, laste eriarst

2259 Bloor Street West, (Runnymede'ist läände)
Telefon 766-1391, 766-5623

VASTUVÕTT KOKKULEPPEL

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadas:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „........" ....
.... 19...... Tellimise katteks lisan $ .... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi ....
Aadress ....

Oma endist esimeest

ARTUR SAARPUU'd

mälestab

Toronto EELK Jakobi Kogudus
nõukogu, naisring ja õpetaja

„Valvake, sest teie ei tea . . ."
Matt. 24:42

Armast

ARTUR SAARPUU'd

mälestab

VANEMSKAUDID LEEGIONÄRIDE PERE

Kauaaegset head sõpra

ARTUR SAARPUU'd

mälestavad kurbuses

EVI ja ERIK NÕMM
REIN KUUSIK
MAI, RAIMOND ja MARKUS ALLIKSAAR

Head tuttavat ja armast sõpra

ATS SAARPUU'd

mälestavad kurbuses

EVALD AROELLA
ERNA TAGEL
ALEKS NAHKSEPP

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

KÕIKIDEKS
KINDLUSTUSTEKS

H. LATER & CO. Ltd.

"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Kallist tädipoega

BERNHARD TÄRK'i

surnud 12. mail 1981 Kingstonis, USA-s

mälestavad

HOLMBERGID perekondadega
VIHMA perekonnaga
ELLA ja LEANDER ÜKSIK

Südamlik tänu headele sõpradele, kes meie unustamata armsa abikaasa, isa ja onu

AUGUST RUUSAUK'u

surma puhul meid leinas lohutasid sooja käesurvega, kirja teel ja ajalehe veergudel ning tema kalmu kaunistasid lillede ja pärgadega. Eriline tänu praost Oskar Puhm'ile, organist Roman Toi'le tema puhkpiliansambli organiseerimise ja abi eest, Helmi Betlemale haarava laulu eest kirikus, Peetri koguduse esimehele A. Tork'ile, Eesti Abistamiskomitee Kanadas esimehele A. Sepp'ale ja Toronto Eesti Võitlejate Ühingule lipuvalve ja esimehele H. Kivile järelhüüete eest ning kalmistul võitlejale V. Kanale, K. Hark'ile Buffalost ja Eesti Rahvuslaste Kogu Kanadas juhatusliikmele Ü. Jürimale järelhüüete eest.

EUGENIE ja SIIM RUUSAUK

KIRIKUD

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill, Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

EVANGELISATSIOONI-NÄDAL:
neljap., 21. mail ja reedel, 22. mail JUMALATEENISTUSED kell 7.30 õ. (reedel ingliskeelne). Laup., 23. mail JUMALATEENISTUS kell 7 õ.

Pühap., 24. mail kell 1.15 pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile, kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS (Rudolf Holmbergi mälestamine).

Teisip., 26. mail JUMALATEENISTUS kell 7.30 õ.

Kõnelejaks pastor Märt Vähi, kaastegev pastor Allan Laur. Laulu ja muusikaga esinevad koguduse-koor Ch. Kipperi juhatusel, noorte trio, TEBK noortekoor, Raul Pumber ja Ülo Lindström.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 24. mail JUMALATEENISTUS kell 4 p.l.

Pühap., 31. mail NELIPÜHA JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Armulaud eriti leerilaste vanematele, vana-vanematele, vaderitele ja sõpradele.

Pühap., 7. juunil LEERILASTE ÕNNISTAMINE kell 11 homm.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103

Järgmine JUMALATEENISTUS on pühap., 24. mail kell 11 homm. Solist Õnne Laikve. Piiblitund kell 10 hommikul.

Pühapäevakooli lõpuaktus laupäeval, 30. mail kell 1 p.l.

VÄLJASÕIDU JUMALATEENISTUS Jõekäärul pühapäeval 31. mail kell 11 hommikul. Einelaud. Sportlikud mängud.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Muul ajal kokkuleppel.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.

VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 24. mail kell 10.15 homm. pühapäevakool. Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, kõneleb J. Puusaag, segakoor. Kell 6 õ. KUULUTUSKOOSOLEK, kõneleb J. Puusaag, solist M. Krabi-Wilbiks.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
562 Jones Ave., Toronto 6, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühap., 24. mail kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõnelevad jutlustajad Märt Vähi ja E. Saraoja. Lauluettekandeid naiskoorilt.

Kevad ja suvi aias

Toronto Eesti Aiandusklubi talvine loengute seeria lõppes

Toronto Eesti Aiandusklubi talvine loengute seeria lõppes aprilli viimasel neljapäeval laudkonna vestlusega teemal „Kevad ja suvi aias". Suvel on klubil kavas paar väljasõitu ja sügisel algavad loengud jälle oktoobris.

Laudkonna vestlusest ei saanud tervislikel põhjustel osavõtta J. Luik. Kohal olid kõik teised varem väljakuulutatud osavõtjad, kes võtsid sõna kokkuvõttes alljärgnevalt.

Esimesena oli sõna M. Lepikul suvelillede osas. Ta leidis, et püsilillede õitsemisaeg on väga lühikene ja seepärast peame kasutama arvukalt kaua ja hästi õitsevaid suvelilli. Arvestades nende kasvamise vajadusi valguse ja maapinna osas, võime valida 90 erineva ja väga populaarse suvelille vahel.

Kuna lilled on kallid, siis võime ka koduaias edukalt kasvatada lõikelilli.

Kui suvelilled on taimede kasvatajate juures pritsitud kasvupidurdava ainega, siis ei kasva need ka meie aias kiiresti.

M. Joasaare esitas muru ja selle probleeme. Ta ei soovitanud muru rullimist, kuna see pressib muru liiga kinni. Soovitas kevadel muru õhutamist, eriti nendes kohtades kus on muru peal palju käidud. Andis pildi kasutatavatest muru väetistest ja umbrohtude ning kahjurite tõrjest. Leidis, et muru väetatakse vähemalt kaks korda, s.o. märtsis või aprillis ja jälle vara sügisel.

Kevadel antav väetis olgu kõrge lämmastiku sisaldavusega, mis virgutab rohu kasvu.

Sügisene väetis peab andma tugeva juurestiku murule, näiteks väetis 3-6-12 jne. Muru tuleks niita keskmiselt poolteise kuni kahe tolli kõrguselt. Kevadel võib lõigata lühmalt, sügisel tuleb aga jätta pikemaks. Muru vajab tugevat kastmist kord nädalas, lasta kastjal jooksta 2 kuni 4 tundi.

J. Oinus andis pildi kevadistest töödest toalillede juures. Ta rõhutas tolmu kõrvaldamise vajadust lillede lehtedelt. Vaatles toalillede ümberistutamist suuremasse potti, seejuures pidas parimaks savipotte. Iga lill vajab puhkust peale õitsemist. Andis pildi kasutatavatest potimuldadest.

Ühe kodus segatava mullaseguna võiks olla pool osa komposti-mulda, veerand osa koredat liiva ja veerand osa turbamulda.

Enne istutamist tuleks lilli kasta ja ka kärpida juuri. Peale istutamist kasta vedela väetisega. Ka tuleb kohe pärast istutamist vältida teravat päikesepaistet. Vaadeldes toalillede suveks välja istutamist leidis sõnavõtja, et neid ei tohi istutada seina juurde kuna see läheb liiga kuumaks. Eriti alpikannikesed näiteks vajavad jahedat kasvukohta.

E. Kuris selgitas puude ja põõsaste lõikamise vajadust. Vaatles selleks vajalikke tööriistu ning teostas tegeliku lõikamise ühe puu ja põõsa juures. Lõikamisel kõrvaldatakse kõik vigased oksad ja võra sisse suunduvad oksad. Harvendatakse nii, et valgus saab võra sisse tungida ja puu või põõsas normaalselt areneda. Leidis, et poolteise tollise ja suurema läbimõõduga oksi lõigates tuleks lõike koht vastava määrdega määrida (pruning paste-asfalt three dressing). Ilupõõsad, mis õitsevad sama aasta noortel kasvudel (Enelas Focbeli, Anthony Waterer, Hortensia Snowhill j.t.) lõigatakse varakevadel madalaks. Kõiki teisi põõsaid harvendatakse ja piiratakse osaliselt pärast õitsemist (Forsythia j.t.) Oluline on pärast õitsemist sireli vanade õite lõikamine.

Järgnevalt selgitas marjapõõsaste lõikamist, rooside lõikamist ja kokkuvõtlikult istutamisega seoses olevaid probleeme.

Igale sõnavõtule järgnes arutlus, millest arvukas kuulajaskond elavalt osa võttis. Arutluses selgus nii mõnigi uus idee kevadiste ja suviste aiatööde juures.

E.Ks.

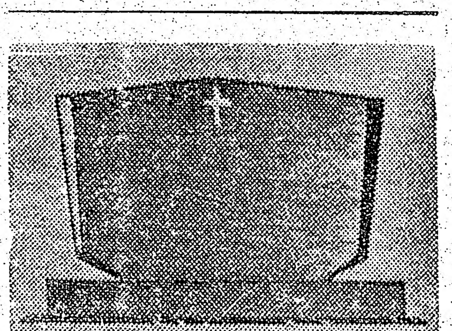

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St., Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
487-2147, õhtuti 447-1206
Nigul Virro

Leinateateid

ROCKY RIVER'is, Ohios suri 25. aprillil William J. Wally, sündinud 28. oktoobril 1891. Muhus.

TALLINNAS suri 21. aprillil Almiire Kuusik, neiuna Kvarnström, sündinud 1. oktoobril 1903 Hiiu-Kõpus.

NAPAL, Kalifornias suri 2. mail Villem Eduard Möll, sündinud 20. juulil 1904 Ridalas.

MINNEAPOLISES, suri 29. aprillil Hilda Irene Aru, sündinud 24. märtsil 1912 Tallinnas.

HELSINGIS suri eestlasest konservimeister Aare Feodor Soots, 63 aastat vana. Ta on sündinud 1917 Häädemeestel. Siirdunud 1940. a. Soome oli ta kalaturustamise ettevõtetes nõuandjaks ja konservimeistriks.

AUSTRAALIAS suri 19. aprillil Voldemar Mäeloog, sündinud 13. veebruaril 1924.

INGLISMAAL suri 14. märtsil Laine Gross, neiuna Silvers, sündinud 12. juunil 1921 Pärnus.

LAKEWOODIS suri 16. märtsil Elfriede Kivimägi, neiuna Laur, sündinud 3. novembril 1903 Narvas.

AMBLAS suri 6. märtsil Elfriede Rebane, neiuna Karlson, surnud 20. märtsil 1901 Amblas.

LOS ANGELESIS suri 10. märtsil Paul Naha, sündinud 8. mail 1905 Breemenis.

BALTIMORES suri 8. märtsil Fred Poldemann.

LAKEWOODIS, USA-s suri 12. veebruaril Valter Kruuse, sündinud 19. detsembril 1894 Põlgastes, Võrumaal.

JÄRFÄLLAS, Rootsis suri 17. aprillil Helga Hallis, sündinud 26. juulil 1934 Tallinnas.

TALLINNAS suri 2. aprillil endine Tartu Õpetajate Seminari ja Pedagoogiumi harjutuskooli ja Tallinna Õpetajate Seminari juhataja Elmar Araste (Martinson), kes on sündinud 30. jaanuaril 1894 Mäksas, Tartumaal.

GÖTEBORGIS suri 27. märtsil Erich Leithammel, sündinud 1. augustil 1910 Järva-Peetris.

BROMMAS, Rootsis suri 10. aprillil Artur Pella, sündinud 9. märtsil 1921 Noarootsis, Läänemaal.

BRADFORDIS, Inglismaal suri 16. aprillil August Ustav, VR II/3, sündinud 16. detsembril 1890 Eestis.

BRADFORDIS, Inglismaal suri 10. aprillil Elsa Kinnas, neiuna Bembe, sündinud 11. mail 196 Tartus.

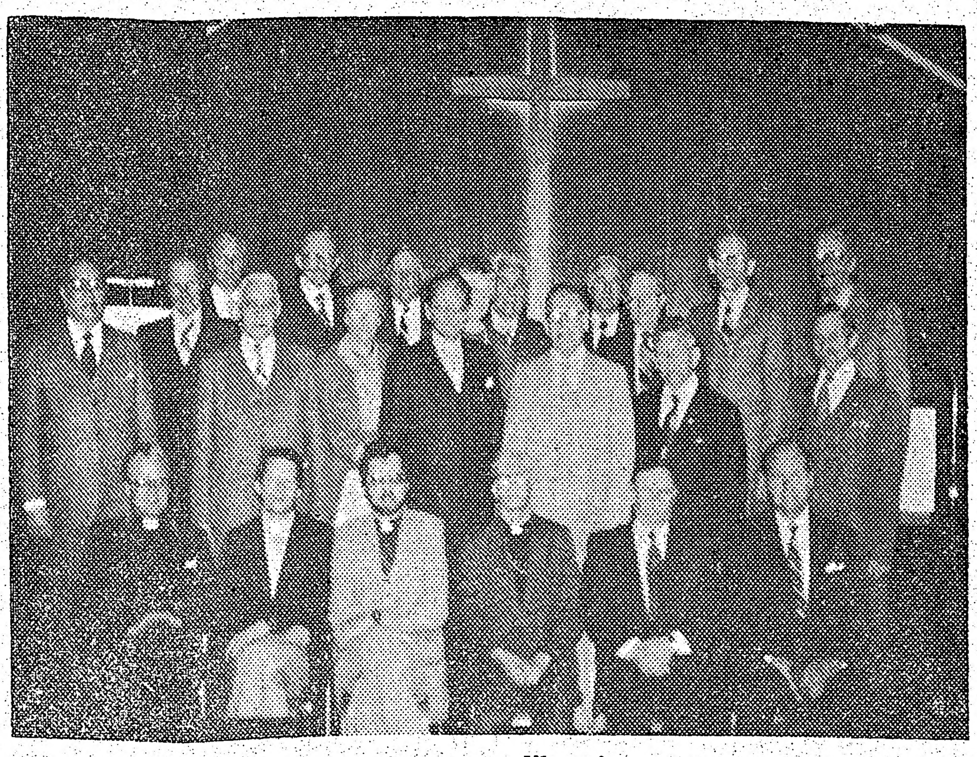

Õpetajaid ja saadikuid EELK Kanada Praostkonna sinodil: esireas õp. H. Laaneots, õp. P. Murtto, praost O. Hardy, abipraost T. Nõmmik, õp. O. Gnadenteich, kohaliku koguduse õp. U. Petersoo. Teises reas keskel õp. T. Vaga. Foto: T. Tralla

lvine loengute

te seeria lõppes aprilli
emal „Kevad ja suvi
sügisel algavad loengud

uveks välja istutamist
õtja, et neid ei tohi is-
a juurde kuna see lä-
umaks. Eriti alpikanni-
ks vajavad jahedat kas-

selgitas puude ja põõ-
mise vajadust. Vaatles
jalikke tööriistu ning
liku lõikamise ühe puu
res. Lõikamisel kõrval-
k vigased oksad ja võra
uvad oksad. Harvenda-
t valgus saab võra sisse
puu või põõsas nor-
eneda. Leidis, et pool-
ja suurema läbimõõdu-
gates tuleks lõike koht
iärdega määrida (pru-
-asfalt three dressing).
mis õitsevad sama aas-
kasvudel (Enelas Foc-
ny Waterer, Hortensia
.) lõigatakse varakeva-
ks. Kõiki teisi põõsaid
kse ja piiratakse osali-
õitsemist (Forsythia
on pärast õitsemist si-
õite lõikamine.

**lt selgitas marjapõõsas-
ist, rooside lõikamist ja
ikult istutamisega seo-
id probleeme.**

avõtule järgnes arutlus,
ukas kuulajaskond ela-
ttis. Arutluses selgus nii
idee kevadiste ja su-
õde juures.

E.Ks.

eateid

RIVER'is, Ohios suri
William J. Wally, sün-
oktoobril 1891. Muhus.
NAS suri 21. aprillil
Kuusik, neiuna Kvarn-
dinud 1. oktoobril 1903
s.
, Kalifornias suri 2.
n Eduard Möll, sündi-
lil 1904 Ridalas.
APOLISES, suri 29. ap-
Irene Aru, sündinud
1912 Tallinnas.
GIS suri eestlasest kon-
r Aare Feodor Soots,
vana. Ta on sündinud
ädemeestel. Siirdunud
oome oli ta kalaturusta-
võtetes nõuandjaks ja
istriks.
ALIAS suri 19. aprillil
Mäeloog, sündinud 13.
1924.
MAAL suri 14. märtsil
ss, neiuna Silvers, sün-
juunil 1921 Pärnus.
VOODIS suri 16. märt-
Kivimägi, neiuna Laur,
3. novembril 1903 Nar-

S suri 6. märtsil Elfrie-
e, neiuna Karlson, sur-
ärtsil 1901 Amblas.
ANGELESIS suri 10.
ul Naha, sündinud 8.
Breemenis.
ORES suri 8. märtsil
emann.
OODIS, USA-s suri 12.
Valter Kruuse, sündinud
bril 1894 Põlgastes, Võ-

LLAS, Rootsis suri 17. ap-
Hallis, sündinud 26. juu-
allinnas.
NAS suri 2. aprillil en-
Õpetajate Seminari ja
umi harjutuskooli ja Tal-
tajate Seminari juhataja
aste (Martinson), kes on
0. jaanuaril 1894 Mäksas,
l.
ORGIS suri 27. märtsil
thammel, sündinud 1. au-
Järva-Peetris.
MAS, Rootsis suri 10. ap-
ur Pella, sündinud 9.
921 Noarootsis, Lääne-

ORDIS, Inglismaal suri
August Ustav, VR II/3,
16. detsembril 1890 Ees-

ORDIS, Inglismaal suri
Elsa Kinnas, neiuna
sündinud 11. mail 196 Tar-

Peetri koguduse leerilapsed. Esireas vasakult Piret Jõgeda, Linda Desiree Paju, Linda Rose Kolli, Erika Pahapill, viiuldaja Marianne Urke, külalisorganist Inga Pia Korjus, praost O. Puhm, leerikoori juhataja Margit Viia, soololaulja Estra Väli-Toompuu, Ellen-Marja Valter, Linda Diane Silma ja Kaari Eistrat; teises reas: Erik Egbert Runge, Martin Joseph Kiik, Vivian Birk, Linda Ann Tiido, Aime Kristiine Olup, Helen Caroline Liigsoo, Katrin (Kaia) Kasekamp, Linda Mai Makk, Robert Paju, Paul Märt Kängsepp ja Richard Paju; kolmandas reas: Carl Hannes Haamer, Peet Arnold Lindau, Juhan Hugo Lindau, Robert Jaan Soosaar, Sven Allan Reitav, Robert Sven Rass ja Mehis Kivilo.
Õnnistamise jumalateenistusel luges leeriõpilane Ellen Valter pühakirja ja Robert Soosaar ütles palve. Mõlemale, kui parimate tulemustega leeriõpilasele, andis praost O. Puhm pildistamise juures auhinnaks vaimuliku raamatu. Jumalateenistusel täitsid muusikalist osa viiuldaja Marianne Urke ja laulja alt Estra Väli-Toompuu ja leerinoorte koor Margit Viia juhatusel. Praost O. Puhmile oli abiks armulaua seadmisel ja jagamisel EELK Kanada praostkonna vikaarõpetaja U. Petersoo.

Martin Veltman jagab Kingstoni malemeistri tiitlit

Kanada maletajate ajakirja tänavuses märtsi/aprillikuude numbris on Ontario provintsi malesündmuste hulgas märgitud, et Kyle Jolliffe ja tiitlit kaitsenud meister Martin Veltman jagasid esimest kohta Kingstonis peetud malevõistlustel. Ontario hindesüsteemi kohaselt on M. Veltmanil 1965 ja tema isal Alf Veltmanil, kes elab Ottawas 1568 punkti.

Samas ajakirjas on Quebeci maletajate hindetabelis R. Heinsool 1569 punkti.

Kanada Maleföderatsioon vahendab ka maletajaile soodustatud hinnaga malekirjandust. Hinnakirjas on saadaval Paul Kerese raamatud „Practical Chess Endings" (1974) ja „Grandmaster of Chess" (1964).

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

Vancouveris austati emasid

Aktuse sisustajaks oli eesti täienduskool

VANCOUVER (VE) — Saal oli rahvast tulvil kui aktusega 10. mail „Meie Kodu" aulas alustati. Eesti Seltsi nimel avas aktuse juhatuse liige August Saar ja andis sõna ülempreester dr. Eugen Ruus'ile palvuseks. Ettekannetega aktuse sisulise osa täitis Vancouveri Eesti Seltsi Täienduskool oma 35 õpilasega koolijuhataja Krista Tanner'i sõbralikul juhtimisel.

Emadepäeva kõne pidas teismeline Marit Vaga. Sisukas ja südamlikus ettekandes ema armastuse suurusest ja olemusest, tema tööst ja muredest ning lapse reaktsioonidest ja käitumisest igapäevases elus

maalis kõneleja reaalse perekonna pildi kuulajate ettekujutusse, milles nad iseendid võisid näha oma lapsepõlve päevil.

Marit Vaga on hea kõneleja, seda tõestas aplaus.

Lapsed ütlesid emale tänu, kiituse ja armastussõnu nii sõnas, klaverimängus kui laulus. Andsid lubadusi olla head ja paremad lapsed nii üksikdeklamatsioonides kui gruppides. Ja siis tuli üllatus-esinemine, vähemalt nii ütles Krista Tanner. „Järgmiseks esineb meile noor meeskoor".

Ja tõepoolest — sellest võib saada seemneivake Vancouveri eestlaste meeskoori moodustamiseks.

Austati kõige vanemaid kohaletulnud emasid ja endist kauaaegset kooli juhatajat Adele Unt'i, kellele anti „kooli vanaema" tiitel. Lill pandi rinda ka kõige kaugemalt kohale tulnud emale dr. Ingrid Neel'ile, Rochesterist USA-st. Dr. Inglid Neel on Peetri koguduse õpetaja Thomas Vaga õde. Aktuse lõppsõna ütles kooli lastevanemate kogu nimel Paul Lepik. Lõpuks oli ühislaul „Ema Süda".

Balti Õhtu juubel kavandamisel

Parlamendiliikme Walter Bakeri huvitavad ideed balti rahvusgruppidele kaalumiseks

Algaastatest kujunenud tava kohaselt toimus Kanada parlamendi lihavõttepühade vaheaja eel Balti Liidu nimel organiseeritud Balti Õhtu käenduskomitee auks antud koosviibimine parlamendi restoranis. Kohale olid ilmunud opositsiooni partei juht parlamendis Hon. Walter Baker, alamkoja abi-speaker Lloyed Francis abikaasaga, senaator A. Thompson, senaator R. Belisle abikaasaga, alamkoja liikmed K. Robinson, H. Herbert ja F. King.

Balti Liitu esindasid eestlaste nimel EKN'u abiesimees Walter Pent, lätlaste nimel dr. E. Parups ja Leedu Ühinkond Kanadas abiesimees J. Danys. Uuendusena protseduuris, enne lauda istumist, mängis klaveril Armas Maiste selle lisapala, mis tal viimasel Balti Õhtul aja puudusel mängimata jäi järgmisele kontserdile esinemiseks ruttamise tõttu.

Koosviibimise teine pool-õhtut kujunes X Balti Õhtu kavandamiseks, milleks kohal viibivad käendusliikmed ohtralt omi ideesid rakendamiseks pakkusid.

Üldine otsus oli, et ettevalmistustega peaks juba kohe alustama. Juubeli Balti Õhtu läbiviimiseks esitati mitmeid uusi üritusi, milledeks käendusliikmed lubasid ka ise tugevasti kaasa aidata.

Mõne päeva eesti saabus EKN'u abiesimehele Walter Pent'ile käenduskomitee kaas-esimehelt Walter Bakerilt memorandom protokolli vormis, milles ta kirjalikult loetles neid ettepanekuid, mis koosviibimisel arutlusele tulid.

W. Penti hinnangu järgi suur osa nendest ettepanekutest on realistlikud ning vajavad vaid entusiasmi ning rakendajaid käsi.

Alg-aastatel tuli ideesid otsida ja esitada käenduskomitee liikmetele ning neid veenda nende teostatavuses. Olukorrad on visa ja püsiva töö tulemusina Parlamendimäel sellevõrra muutunud, et algatused esitatakse käendusliikmete poolt ja pealegi veendunult.

Alljärgnevalt on kokkuvõtlikult ära toodud need esitatud ettepanekud, millised nüüd arutlusele tulevad eestlaste, lätlaste ja leedulaste keskorganisatsioonide juhatustes.

Parlamendiliikme Walter Bakeri ettepanekute kohaselt

tuleks Balti Õhtute 10. a. juubeli puhul anda Balti riikide aukonsulitele tunnustus nende diplomaatiliste esindajate nimekirja paigutamisega,

respekteerida parlamendis vastavate ettepanekutega ja teiste moodustega Eestist, Lätist ja Leedust Kanadasse saabunud immigrante, korraldada National Arts Centre's erikontsert, anda välja Balti Õhtute kümnenda aastapäeva tähistamiseks vastav medal, kutsuda Balti Õhtust osa võtma kanada massimeedia esindajad, planeerida diplomaatkonna senisest suuremat osavõttu Balti Õhtust, korraldada vabaduse tseremoonia igavese tuleleegi juures, korraldada kirjandusvõistlus kogu Kanada ulatuses,

korraldada ülevaatenäitus Balti riikide ajaloost ja nende surumisest N. Liidu võimu alla ja laiendada parlamendiliikmete käendust Balti Õhtule.

Kultuurilaureaatide ja stipendiaatide õhtu

Kolmapäeval, 10. juunil kell 7.30 õhtul toimub Tartu College'is tänavuste Eesti Kunstide Keskuse Kultuurifondi laureaatide ja stipendiaatide väljakuulutamine. Kavalises osas Martin Kabali diapositiivide programm „EST0-80" ja pianist Omar Daniel esineb klaveril.

Jõekäärul väike suvila

ÜÜRIDA

terve suve, kuu või nädalaviisi. Helistada õhtuti 222-5358 — Kütt

Väiksemaid REMONTTÖID

majade juures:
elekter, torud, puutööd jne.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

EESTLASTE TURISMIREIS PIIBLIMAADELE. 15 päeva külastusi piiblilikes ja ajaloolistes paikades 26. okt. kuni 9. nov. 1981. a. Reis haarab endasse Ammani ja Petra-imelinna külastuse. Iisraelis igapäevased ringreisid. Jerusalemm, Naatsaret ja imeilus Galilea ümbrus, ja palju muud. Egiptuses külastatakse Giza püramiide, Kairo, Sakkara ja Memphise linnu ning ka Luxori.
ÜLDHIND US$1521 . atab lennukulu 3. maale, igapäevased ringreisid, söögid, 1. k ıssi hotellid, ingliskeelt kõnelevad giidid. Pastor Rüdmik annab selgitusi eesti keeles. Väljalend: New York. Teistest linnadest odav „Add-on fare."
Informatsiooniks ja reisikavaks palume kirjutada: Rev. H. Rüdmik, 783 Arton L ıne N.E. PORT ST. LUCIE. Florida 33452. USA

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN

281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.

Soome rukkileib

EUROOPAMAITSELISED
JUUSTUD, KALAKONSERVID,
DELIKATESSID

Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8—6. Esmasp. suletud.
Alates 1. juunist avatud ka esmaspäeviti.

MEIE ÄRI SUVISED LAHTIOLEKU AJAD ALATES 19. maist:

esmaspäeviti suletud,
teisipäeval, kolmapäeval ja
neljapäeval 8-6, reedel 8-7,
laupäeval 8-2.

Tellige meie suitsusinki ja -kalkunit suvilasse kaasa võtmiseks ja pidulaudadele.

VIKING FOODS & IMPORTS

133 Laird Drive, Toronto M4G 3V5 — Telefon 425-0450

Teekonnal moe maailma

Pilk Ellen Petersoni Moeinstituudi moenäitusele

Nagu „Vaba Eestlases" juba varem mainitud, toimus Torontos Läti Kultuurikeskuse hoones Ellen Petersoni Moeinstituudi lõpetajate tööde näitus, mis oma mitmepalgelise loominguga viis moehuvilised paljudesse maadesse ja sooritas ringi ümber maakera.

Demonstratsioon algas Kariibi mere saartega, mille raamides demonstreeriti laevareisiks valmistatud mitmesuguseid rõivaid ja saareriikide mitmesuguseid kirevaid ja iseloomustavaid riietusesemeid.

Edasi mindi Lõuna-Ameerikasse — Peruusse, siis Filipiinidele ja Indoneesiasse, mis andsid tagapõhja paljudele suvise riietuse moodidele.

Väga huvitavad olid ka hiina motiividel loodud rõivastusesemed, kus oli kasutatud hiina traditsioonilisi stiile, värve ja materjale. Järgnesid modellid india, vanapärsia ja iraani pärimustele baseeruvate kaunite rõivastega ning siis siirduti Aafrikasse, kus asmajoones peatuti gaana päritoluga moodide juures, ning jatkati teekonda Nigeeriasse.

Iga maa oli andnud moenäitusele midagi huvitavat, mis kindlasti rikastab ka siinset moemaailma kuna Ellen Peterson oli toonud oma õpilaste kaudu selle siinse avalikkuse ette.

Aafrikast kulges moeloojate teekond Hispaaniasse, kus esitatud rõivastuses domineeris värviskaala valikul must-punane. Väga huvitavad olid ka õpilaste tööd, mis olid loodud itaalia, shveitsi, austria ja saksa omapära motiividel. Omaette peatükiks olid Alpi mägede päritoluga rõivad oma põlledega ja puhv-varukatega. Siis siirdusid moeloojad Prantsusmaale ja sealt üle Inglise kanali Briti saartele, kus moodidele peale lõi oma erilise templi shoti mõju. Lõpuks jõuti ka üle ookeani Kanadasse,

mille esitamisel moeloojad olid erilist rõhku pannud veetleva pruudiriietuse loomisele.

Instituudi rajaja ja juhataja Ellen Petersoni tööd hinnati paljude lilledega ning ta võib tunda suurt rahuldust, et ta on suutnud oma oskusi ja teadmisi moe alalt edasi anda paljudele noortele talentidele, kelledele ta avas oma instituudiga tee moe maailma.

Tiina Tuvikene

Lahkhelid NATO nõupidamisel

Lääne-Saksamaa tahab venitada rakettide installeerimisega

BRÜSSEL — Brüsselis toimunud NATO kaitseministrite konverentsil tekkis sõnavahetus Ühendriikide kaitseministri Caspar Weinbergi ja Lääne-Saksamaa kaitseministri Hans Apeli vahel Euroopasse plaanitsetavate keskmise tegevusraadiusega tuumarakettide pärast. Vaieluse põhjuseks olid küsimused, kuhu uued raketid asetada ja kes nende ülesseadmise kulud maksab.

Ühendriikide seisukoha alusel tulevad rakettide püstitamise kulud ära jagada kõigi NATO liikmesriikide vahel. Sellele vaidles vastu minister Apel, kes ütles, et rakettide installeerimise kulude probleemid pidid tulema arutusele alles järgmisel aastal.

Weinberger mainis vastuseks, et Saksamaa töötab vastu rakettide ülesseadmise programmile, kuid ta väitis samal ajal, et Ühendriigid on valmis alustama N. Liiduga läbirääkimisi keskmise lennutegevusega tuumarakettide piiramiseks Euroopas.

Minister Weinberger mainis pärast ajakirjanikele, et NATO riikidel eiole midagi selle vastu kui nad saadavad olukordade sunnil oma sõjajõud väljapoole NATO riigi piire. Küsimus kerkis üles seoses Pärsia lahe piirkonnas olevate õlialikate kaitsmisega.

KORTERID, TOAD

Kas kellelgi on üleanda

2 TOA ja KÖÖGIGA

KORTER

1. juulist? — Tel. 769-9319

Murray E. Newbigging

MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 ● 489-8992

Meeldiv kontsert Hamiltonis

HAMILTON (VE) — Laupäeval, 9. mail oli Hamiltoni „First Place" mugavasse auditooriumi kogunenud saalistäis muusikahuvilisi kaugelt ja lähedalt, et kaasa elada Hamiltoni Eesti Seltsi Segakoori kevad-kontserdile. Kevadiselt värvirikkais õhtukleitides Segakoori daamid ja tumedates ülikondades meeslauljad kogunesid lavale koos koorijuhi Olaf Kopvillemi ja õhtuse kava klaverisaatja Eva Rammoga. Kava alustati Segakoori motoga „Vabana laulda üle aegade", millele järgnesid koorilt T. Vettiku „Toomed on järve rannala", C. Kreeki „Ma kõndisin vainul", M. Lüdig'u „Kiigelaul", E. Purje „Kiigadi-Kaagadi", J. Jürme „Naljalugu", mis tugeva aplausi tõttu tuli kordamisele. Eriliselt meeldis publikule R. Toi „Kõrs" Eva Rammo vilunud klaveri saatel, mille kordamist paluti. Edasi oli kavas koorilt R. Päts'i „Labajala valss" ja esimese osa kavast lõpetas M. Lüdig'u „Karjase laul".

Kontserdi teine pool, peale vaheaega, koosnes eranditult Jüri Mandre loomingust „Nipernaadi teelahkmel", milline oli Ilmar Mikiver poolt seatuna August Gailiti romaani „Toomas Nipernaadi" ainetel. Laulud esitati laulumängu kulgemise korras. Külalissolisti Avo Kittaskit tutvustas koorijuht O. Kopvillem, tänades ette, et solist leidis aega oma kiire esinemiste tõttu Stratfordis, tulla siinset rahvusgruppi oma esmaklassilise esinemisega rõõmustama.

Alustati Nipernaadi lipulauluga — solist Avo Kittask, Segakoor ja E. Rammo klaveril.

Järgnes Nipernaadi lemmelaul — A. Kittask solistina E. Rammo klaveri saatel. Duett Valve Tali ja Hilda Sepp esitasid elavalt „Kullalaulu". Järgnes Katilaul Segakoorilt, sopran Aino Tera vahelauludega. Edasi väga bravuurselt Pulmalaul, koorijuht O. Kopvillemi klaverihelide saatel. Kava jatkus haarava Ello jo Nipernaadi duetiga kahelt tutnud lauljalt — sopran Valve Tali ja külalis-solist Avo Kittask. Koostöö solistide ja saatja vahel oli kiiduväärt. Aplaus oli siiras.

Järgnes Õllelaul koorilt ning lõbusalt esitatud soolo Avo Kittaskilt. Kiitus aplausi näol oli suur ja nii tuligi kordamisele joogi kiidulaul. Kavas järgnes Taaveti ja Kadri laul koorilt E. Rammo klaverisaatel. Solist A. Kittaskilt oli Suvelõpu laul, edasi koorilt Nipernaadi lahkumislaul sopran Valve Tali säravalt lauldud soologa ja Eva Rammo meisterlikus klaveri saates. Pala tuli kordamisele.

Kava viimaseks palaks oli Lõpulaul solist A. Kittask, Segakoor ja klaverisaade E. Rammolt.

Publiku siirad aplausid tõendasid, et õhtu oli igati õnnestunud.

Lauluhelide vaibudes tänas H.E.S. Segakoori esinaine Vilma Landers kõiki soliste, klaverisaatjat Eva Rammot ja koorijuhti O. Kopvillemit, kelledele annetati lilli. Tänusõnade osaliseks sai ka Lidia Vohu, kes tõi Nipernaadi möödunud suvel Seeldrioru lavale. Lõpuks lauldi veel Nipernaadi lahkumislaulu ja sisukale kontserdile järgnes ühine kohviõhtu.

SPORT

Purjelauasõit olümpia kavva

Ükski spordiala pole nii kergesti leidnud Rahvusvahelise Olümpiakomitee tunnustust kui purjelauasõit. Olümpiaarvestuse järgi on selle spordiala sünnist möödunud alles kolm olümpiaadi, kuid juba on see võetud olümpiamängude kavasse. Isegi väiksed riigid, kus purjespordil pole arenemisvõimalusi, on huvitatud purjelauasõidust, mida saab harrastada suhteliselt väikestel veekogudel.

Purjelaua konstrueerisid 1968. a. ameeriklased Hoyle Schweitzer ja James Drake, võttes sellele USA patendi nr. 716547 1984. a. olümpiamängude asukohalinnas Los Angelesis. Kogu Kalifornia on praegu maailma üks suuremaid purjelauakeskusi, millist asjaolu ilmselt arvestati selle ala võtmisel järgmise olümpiaregati kavasse.

Lääne-Saksa ajakiri „Surf“ väidab, et purjelauasportlasi on igal juhul maailmas kümme korda rohkem, kui kõikide jahiklasside purjetajaid kokku.

Mõned hindavad selle ala sportlaste arvuks mõnisada tuhat, teised miljoni.

Purjelaua sport on väheste aastate jooksul ülemaailmselt tulnud harrastusele. Juba aastate eest ületati purjelaual La Manche, samuti Jaapani saarte vahelised väinad. 1979. a. purjetati ebasoodsaid ilmastikuoludes üle Beringi väina USA-st N. Liitu.

Sensatsioonilised katsed läbida pikki vahemaid Kaliforniast Alaskasse või Havaile on seni lõppenud nurjumisega.

Kiiruse maailmarekordiks peetakse hollandlase Derek van Thijsi 35,47 km tunnis, kuid hiljuti saavutasid Inglismaal Weymouthe'i järvel hollandlane Jan van der Rest 41,48 ja inglane Clive Colenso koguni 42,48 km tunnis; viimane tulemus saavutati laual „Olympic Gold“ mille pikkus on 5 m ja purjepind 9 ruutmeetrit.

Seni on purjelaud olnud peamiselt tervisespordi või ajaviiteala, mida viljeletakse rekorspordina vaid mõnes riigis. Nüüd olukord loomulikult muutub. IYRU ülesandeks on lahendada kiires korras kaks omavahel seotud probleemi: panna maksma olümpiamonotüüp, sest iga purjelaud ei ole teise purjelauaga võrdne ja korraldada enne 1984. aastat vähemalt ühed, esimesed maailmameistrivõistlused, kuna siiani ei ole maailma parimad purjesportlased sel alal veel võistlusel kohanud. Ameeriklased korraldasid oma maailmameistrivõistlused läinud oktoobris Bahama saartel ja eurooplased Ungaris Balatoni järvel. Aga võistlusi on korraldatud ka Austraalias ja Aasias ning mõnikord on olnud korraldajateks purjelaudade valmistamise ettevõtted oma produktidele reklaami tegemiseks.

Erapooletute asjatundjate kinnitusel erinevad firmade purjelauad üksteisest põhimõtteliselt vähe ning need tulevad sobitada ühele konstruktsioonile, mille alusel siis IYRU teeb oma valiku. Lääne-Euroopas arvatakse, et olümpiamonotüübi kinnitamisel võidab IYRU-s nn. Aasia partei: purjelaud valitakse sobivana suhteliselt kergekaalulistele aasialastele ja seega ka naistele.

Kuigi see spordiala on nüüd olümpiakavasse võetud, tehti seda siiski segaste tunnetega.

Leiti küll, et see kajastab selle ala suurt populaarsust, kuid toonitati ka, et olümpiavõistluste kord on ebaõiglane, kuna ei tohiks panna mehi sõitma kehakaalu järgi ühes klassis ja naisi koos meestega. Naistel ei näi olevat lootust pääseda esikümnessegi, mis ilmnes möödunud sügisel Balatoni järvel peetud võistlusel. Ühel päeval kui puhus tugev meretuul, lõpetasid distantsi küll kõik mehed, kuid 40-st naisest ainult 2.

Eestis tutvustati purjelaual sõitmist möödunud suvel Tallinnas XXII olümpiamängude purjeregati päevil.

Spordiuudiseid kodumaalt

Eesti jalgratturite tänavasõidu meistrivõistluste avaetapp peeti 2. mail Viljandis. Täiskasvanuist oli parim tartlane ja Montreali olümpiavõitja Avo Pikkuus, noortest teine tartlane T. Kirsipuu.

☆

Kodumaal on praegu mitmesuguseid eriilmelisi jookse. Nii jookstakse ümber Viljandi järve (2. mail), ümber Tamula järve (distants 7 km), maanteejooks Paidest Türisse. Viimases jooksevad 1965. a. ja varem sündinud mehed 10,8 ja naised 5,8 km.

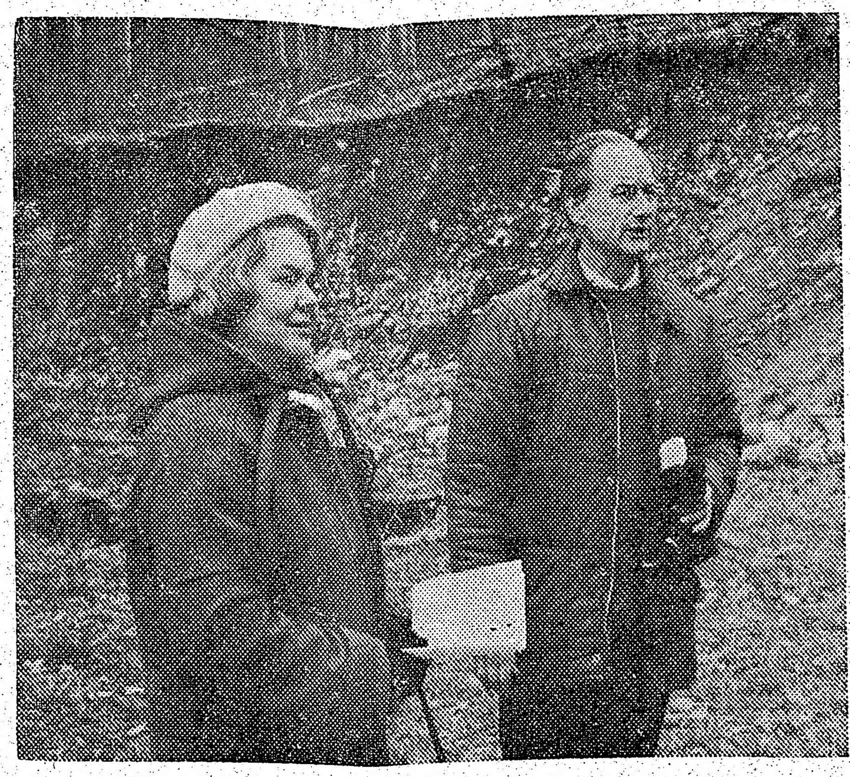

Killamängud 81 juhatus ja maakondade esindajad pidasid nõu ja tegid plaane Moonstone suusakuurordis. Pildil juhatuse esimees J. Vihma Virumaa esindaja Elna Libega maastikul. Foto: Ervin Aleve

MALE

A. Kõresaar — hooaja parim maletaja

Viimasel Toronto Eesti Maleklubi kiirmale turniil (2 x 10 min.) jagasid esimest ja teist kohta maletajad J. Triefeldt ja I. Liitoja mõlemad saavutasid 6 punkti seitsmest võimalikust. Kolmanda koha saavutas V. Puna 5 punktiga.

Klubi möödunud hooaja parimaks maletajaks osutus A. Kõresaar kes tuli neljas turniiris esikohale ja temale läheb klubi rändauhind „Male entsüklopeedia“.

Möödunud talvel peetud võistlustel sai kõige rohkem võidupunkte J. Järve, kelle tagajärg oli tähelepanuäratav, 7 turniiri — 26½ punkti. Klubi võidu punktide jaotus oli järgmine: J. Järve 7/26½ p., P. Smeelen 6/22 p., L. Joselin 5/21 p., V. Pikkand 7/21 p., A. Loorits 8/20½ p., A. Kõresaar 4/19 p., V. Puna 5/18 p., E. Talve 6/15 p., I. Liitoja 1/6 p., J. Treifeldt 1/6 p., A. Mustel 3/6 p., M. Tae 1/4 p., I. Järve 1/2 p., O. Naelapea 1/1 p.

Väljaspool turniire mängisid järgmised maletajad: H. Aavik, E. Sarnak, K. Söödor, E. Tani ja A. Traks. Noor maletaja A. Loorits oli ainus maletaja kes võttis osa kõikidest turniiridest ja ta jagas esikohta märtsikuul peetud turniiril. L. Joselin tegi tõhusat tööd turniiride kohtunikuna milline tegevus takistas tema osavõttu turniiridest.

Maletegevus jätkub „Tallinn Festival'i raamides. Kavas on ka „N. Küttise rändkarika turniir“ noortele ja „Kalmari mälestusturniis“ (kiirmale 2 x 10 min. täiskasvanutele) 18. juunil. „Paul Kerese rändkarika turniir“ on avatud kõigile ja algab 19. juunil. Kavas on ka malevõistlus alla 11-aastastele noortele 19. juunil.

Esmakordselt on kavas simultaan, I. Liitoja poolt ja see on avatud kõikidele nii noortele kui ka vanadele. 20. juunil.

Momendil aset leidva Paul Kerese mälestusturniiri korraldajatele Vancouveris saadeti vastav tervitus-telegramm. Keres, kes esines Eesti suurmeistrina Vancouveris 1975. aasta maleturniiril, võitis osavõtjate lugupidamise ja tema auks on korraldatud igal aastal turniir kusjuures käesolev on arvult kuues.

Aeg

Vioola auhind Juhan Peipmanile

SYDNEY (M.K.) — Sydney's üldtuntud ja kõrgelt hinnatud noor vioolamängija Juhan Peipman lõpetas möödunud aastal New South Wales'i Konservatooiumi Sydney's Bachelor of Music kraadiga. Varem oli ta juba sooritanud eksamid A.S.C.M. (Associate of Sydney Conservatorium of Music) ja viibinud kolmel suvel stipendiaadina välismaal end täiendamas.

NSW-i Riiklik Muusika Konservatoorium andis talle käesoleval aastal üle teiskordselt „Haidee Spring-Brown“ 1980. a. auhinna (eelmise oli ta saanud 1977. a.) See auhind anti talle eelmise aasta saavutuste põhjal.

Jüri Kukk õpetlasena

N. Liidu võimud arreteerisid Jüri Kuke Tartus 13. märtsil 1980, ja mõistsid ta 8. jaanuaril 1981 kaheks aastaks vangi mitte-vägivaldse aktiivsuse eest inimõiguste küsimustes. Ta suri Vologda vangilaagris Põhja Venemaal 27. märtsil ja maeti nimesildita hauda 30. märtsil 1981. Ta oli 40 aastat vana. Käesolev lühi-ülevaade hõlmab Jüri Kuke tegevust keemia-uurijana ja ülikooli õppejõuna. Kui vastupidist pole märgitud, pärinevad andmed Tartu Riikliku Ülikooli (TRÜ) õppematerjalidest „TRÜ keemiaosakond — Sissejuhatus erialasse‘„ osad I ja II (Tartu, 1978).

Jüri (Alberti poeg) Kukk kaitses oma kandidaadiväitekirja TRÜ-s 25. oktoobril 1972. Teemaks oli „Uurimused elektroodi pinnaoleku ja katoodireaktsioonide kineetika kohta tina puhul“. Juhendajaks oli professor Vello Past, kes a. 1975 sai füüsika-keemiateaduskonna dekaaniks.

Kukk nimetati TRÜ vanemõpetajaks juba 1. septembril 1972. Ta keemiakandidaadi kraad kinnitati 29. detsembril 1972. 20. septembril 1974 määrati ta dotsendi kohatäitjaks.

24. oktoobrist 1975 kuni 1. novembrini 1976 viibis ta komandeeringul Prantsusmaal.

Ta pidas loenguid TRÜ-s keemia ettevalmistusosakonnas ja füüsikalistest uurimismeetoditest keemias. Samuti olid tema hoole all praktikumid anorgaanilises keemias ning füüsikalises ja kolloidkeemias. Seoses õppetööga avaldas ta rotoprindis 22-leheküljelise kogumiku „Keemia ülesanded TRÜ ettevalmistusosakonnale“ (Tartu, 1974). 20. septembril 1979 pandi ta ametikeelu alla (eriteade Kukelt, 8. detsember 1979).

JÜRI KUKE TEADUSLIKUD TÖÖD 1972—1976

1. Ju. A. Kukk; S.I. Suurman, V.E. Past „Vesiniku katoodse eraldumise ülepinge tinal happelises lahuses. — Kaksikkiht ja adsorptsioon tahkeis elektroodides.“ III Sümpoosioni materjalid. Tartu, 1972, 143—150.
2. Ju. A. Kukk. „Tina- ja kaadmiumpindade katoodne lagunemine“. — Esituste kokkuvõtted VIII Permi konverentsilt metallide kaitse kohta korrosiooni eest. Perm, 1974, 30—32.
3. Ju. A. Kukk, V. Past. „Uurimus leelis- ja leelismuld-metallide sissetungist tina-elektroodidesse“. — TRÜ teaduslikud toimetised. TGU, 1974, 332, 93—102.
4. Ju. A. Kukk. Ju. K. Tamm, L. V. Tamm, T. G. Silk. „Vesiniku katoodse eraldumise kineetilistest regulaarsustest tahkeil metallidel.“ — Esituste kokkuvõtted V üleliiduliselt elektrokeemia konverentsilt. I. M., 1974, 219—221.
5. Ju. A. Kukk, O.P. Kruuze, V.E. Past. „Vesiniku eraldumise ülepinge kaadmiumil. Kaksikkiht adsorptsioon tahkeis elektroodides.“ IV Üleliidulise sümpoosioni materjalid. Tartu, 1975, 139—142.
6. Ju. Kukk, O. Kruuze, V. Past. „Katoodne polarisatsioon kaadmiumis. I. Vesiniku ülepinge kaadmiumil leelises keskkonnas“. TRÜ teaduslikud toimetised. TGU, 1976 378, 24—35.

Kuke kaasautoreist oli Past a. 1977 füüsika-keemiateaduskonna dekaaniks, ja Jüri Tamm oli ühiskondlikuks prodekaaniks kasvatustöö alal. Lembi Tamm ja Toomas Silk olid nooremteadurid elektrokeemia laboratooriumis. O. Kruuse ja S. Suuman kuulusid TRÜ-sse allikas mittetäpsustet viisil, arvatavasti üliõpilastena.

Rein Taagepera, 4/81

Sama täielik tekst inglise keeles on saadaval R. Taageperalt, School of Social Sciences, University of California, Irvine, Calif. 92717.

Narva soome pastor suri

Viimane Narva soome koguduse kirikuõpetaja Reino Ylonen suri 22. märtsil Kuopios Soomes. Ta teenis Narva kogudust, mis asutati juba 17-ndal sajandil aastatel 1938—1940.

Reino Ylonen sündis 16. juulil 1910. Kuopios. Olnud Eestis Narva soome kogudust teeninud vaid kaks aastat, tuli nõukogude okupatsioon ja tema kui välismaalane arreteeriti kohe. Temale õnneks vahetas Soome valitsus N. Liiduga kaks kuud hiljem vange ja ta pääses tagasi oma kodumaale. Asudes elama Kuopiosse, oma sünnilinna, pidas ta elavat kirjavahetust vabasse maailma pääsenud oma eesti koguduseliikmetega ja jälgis hoolega ka eesti kirikuelu läänemaailmas. Tal oli soov tulla ka Stokholmi-Estole, kuid tervis halvenes seevõrra, et sellest midagi välja ei tulnud.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning“
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Eesti prohvet Järve Jaan

Matthias Johann Eisen

1.

Kodumaa prohvetid

Ajalugu tunneb meie kodumaal mitut isikut, kellele „prohveti“ nimi antud. Enamvähem on kõik need prohvetid jumalasõna kuulutamise kõrval tulevikku ettekuulutanud. Mõne prohveti tegevus ulatub peaasjalikult rahva manitsusele, teiste tegevus aga tulevaste juhtumiste ilmutamisele.

1524 hakkas Tartus Saksamaa kasukarätsep Melhior Hoffmann uut õpetust kuulutama. Oma kõnepasuna pani ta endise kirikliku korra ja vaimulikkude meeste vastu hüüdma, paavtile ja ta kirikule kadu kuulutades. „Maha kirikud! Maha vaimulikud!“ jutlustas ta. Kihutaja sõnad sütitasid. Tartlased tormasid kirikuisse kõiki katoliku usu jälgi hävitama. Pea oligi paavsti võim murtud. Ses suhtes läksid õssitaja Hoffmanni ettekuulutused täide, aga kirikute ja vaimulikkude hävimise suhtes eksis ta oma ettekuulutustega. Sellegi poolest andis hilisem aeg sellele rätsepale, kes juba paari aasta pärast Tartu tolmu jalgadelt jäädavalt pidi raputama, „Liivimaa prohveti“ nime.

Otse pika Vene sõja eel 1557 ilmus üks imelik mees Jürgen Liivimaale. Paljajalu käib ta kõik Liivimaa linnad ja maakohad läbi, kannab kotiriiet seljas; pikad juuksed ripuvad õlgadeni. Jalad on siiski palavalt soojad. Kingitusi ja sööki ei võta ta vastu, olgu siis, et ta tööga seda teeninud. Sulase tööd teeb ta ühe päevaga nii palju kui päris sulane mitme päevaga. Töö vahel langeb ta iga tund põlvili ja palvetab. Igal pool manitseb ta inimesi nende pattude pärast ja ütleb, et Jumal teda saatnud Liivimaa meeletust, kõrgust ja hooletust nuhtlema.

See nimetatud prohvet Jürgen langeb niisama sakslaste kilda kui eelmine. Russowi ajaraamat tunneb veel teist selleaegset prohvetit. 1564 astub Harjumaal Kuusalus üks eestlane üles, ennast Jumalast läkitatud prohvetiks nimetades. Kahjuks ei nimeta Russow selle Eesti prohveti nime. Ülepea läheb ajalooraamatu kirjutaja sellest prohvetist liig ruttu mööda. Me kuuleme ainult nii palju, et Kuusalu prohvet usupuhastajana tahab esineda, õigem paganuseajal pühitsetud neljapäeva ristiusu pühapäeva asemele uueks üleüldiseks pühapäevaks seada. Valjult kuulutab ta uut õpetust oma ümbruses ja leiab palju poolehoidjaid. Rahvaski nähakse seda prohvetit uskunud olevat. Vististi pani ametlik kirik prohveti tegevusele pea piiri; me ei kuule, et sel püsivamat tagajärge oleks olnud.

Rakveres päris Põhjasõja ajal keegi treial Niils ettekuulutaja kuulsuse. Nimetatud prohvet seletas, Jumal ilmunud talle unes, andnud talle tüki vana, mädanenud puud ja käskinud seda treida. Niils vastu vaidlema: „Jumal, see ei kõlba treimiseks!“ Hääl öelnud Niilsile: „Vaata, niisugune on maa minu ees! Ükskõik, kas keegi vapper ja vastu paneb, ehk arg ja ära jookseb, vaenlase kätte langeb maa ometi!“ Kui ka Raudpea esiti võitis, hakkas hiljemini rootslaste käsi halvasti käima. Maa langes venelaste kätte ,ükskõik kas vapralt vastu pandi või eest ära põgeneti. Nähes, et Niilsi ettekuulutused täide lähevad, tõuseb ta rahva silmis suurde lugupidamisse. Teated puuduvad, kas treial Niils oli eestlane või muust rahvusest käsitööline.

Uuemal ajal omandas Maltsvet enesele prohveti kuulsuse. 1859 astus ta Järva ja Harjumaal prohvetina üles. Korra nimetas ta ennast Mooseseks, korra ristijaks Johanneseks. Jutlust pidades ja meeleparandust nõudes leidis ta palju poolehoidjaid. Neid lubas ta Samaariasse viia kuivalt läbi mere. Jutlustamise kõrval kuulutas ta agaralt ette: „1862 lähevad kõik hukka, kes mu järele ei käi. Eestimaal tuleb nii suur vere äravalamine, et veri kedreluuni ulatab.“ Teise korra ennustas ta jälle: „Tuleval kevadel viib Püha Vaim kõik äravalitud pilvel ära.“ Jälle teisel korral hüüdis ta jõele: „Seisata, et me kuivalt läbi läheme!“ Kui ta ettekuulutused täide ei läinud, lükkas ta süü rahva umbusu peale. Hiljemini lubas ta järelkäijaid Lasnamäelt valge laevaga Kaananisse viia. Ilmumata laeva asemel viis Maltsvet järelkäijad maad mööda Krimmi. Ebaprohvetina, täide minemata ettekuulutuste pärast, esinedes kahanes Maltsveti kuulsus juba ta elupäevil ikka enam. Pärast surma jäi Maltsvet hoopis unustusse, kuni kirjanik E. Vilde käesoleval aastasajal oma teosega ta kõigile rahvale uuesti tuttavaks tegi.

Enam kui sada aastat tagasi elas meie kodumaal teine prohvet, väiksemas ringkonnas kuulsuses, suuremas koguni tundmata.

Väiksema ringkonnaga tähendan seda ala, kuhu ta tundmine ulatab. Nimetatud prohveti kuulsus ulatab ta tegevuse kohtadele Pärnu- ja Läänemaale ja vaevalt kaugemale. Võimalik, et prohveti kuulsus Virtsust ometi on Muhu ja Saaremaale tunginud. Kirjandus on sellest prohvetist peaaegu täiesti osa võtmata mööda läinud. Nii palju kui mulle silma puutunud, kõneleb ainult raamatuke „Vaimutöö“ kolmel leheküljel sest prohvetist. Möödaläinud ajajärkuse ja kirjanduses tähele panemata jätmise peale vaatamata kasvab ennem selle prohveti kuulsus kui kahaneb. See prohvet on Järve Jaan.

A. Leppiku teade järgi on keegi Rabavere Aadama Mihkel Järve-Jaani kaasajalise Soeni Reinu jutustamise järele Jaani kohta pikema kirjatöö valmistanud, aga seda käsikirja pole tsensuur lasknud trükkida, sest et käsikiri maailmasõja ajal täide läinud juhtumisi sisaldanud.

Mart Sooberg on mõne aja eest juba suurema käsikirja Järve-Jaani kohta valmistanud, mida tal ometi, nagu ta mulle kirjutas, ei ole õnnestunud trükki anda. Palusin M. Soobergi seda käsikirja mulle näha ja tarvitada anda, sain selle peale aga keelduva vastuse. Oletan ometi, et ma selle käsikirja mittenägemisega kuigi palju ei ole kaotanud.

Eelpool katsun üksikuid jooni Jaani elust esitada, nii palju kui rahvasuust saadud kasinate ainete najal võimalik. Ainete muretsejaist pean erilise tänuga nimetama Mihkli õpetajat N. Aunverdti, kelle üleskirjutused on väga väärtuslikud; peale selle K. Jungermanni ja A. Reimanni Virtsust, kellest viimane juba enam kui 20 aasta eest mu tähelepanekut Järve-Jaanile juhtis. Enamvähem aineid saatsid mulle veel M. Liedenberg Veliselt, J. Laasi ja M. Rumma Vigalast, J. Reitvelt Veelt, A. Põntson Pärnust, L. Heinrichson Suigust, J. Sternfelt Jäärjast, K. Karotom Mõtsust, J. Renn Saaremaalt, A. Leppik Koongast, viimane saatis just raamatu teise trükki jaoks hulga uusi andmeid.

Prohvet Järve-Jaan

Järve-Jaani eluajal ei peetud Jaanist kusagil lugu, kõige vähem ta kodukohas Järvekülas Mihkli kihelkonnas Pärnumaal. Koduküla rahvas, niisama Koongas kogu valla rahvas pidas Jaani „puudulikuks“, „otskohtlaseks“, „totraks“, „tohmiks“, „lolliks“ ja mis kõik niisuguse vaimsete omadustega isiku nimed olgu. Palju parem polnud lugu ka kaugemalgi, nimelt Hanilas, Varblas, Karusel, Lihulas, Kirblas, Jakobil, kuhu Järve-Jaan sagedasti puutus. Kuulajad naersid ta juttude üle ega pannud neid tähele, arvates, et „poole aruga“ inimese loba ei maksa kuulata. Nähes aga, et Jaani ettekuulutustest mõnigi täide läks, hakkas lugupidamine Jaani vastu tõusma, mida kaugemal Koongast, seda enam. Siingi ilmub jälle vana tõde, et ükski prohvet ei ole nii auta kusagil mujal kui oma pärismaal. Järveküla rahvast ei pruugi me seda lugupidamise puudust imestadagi. Jaani külamehed nägid ju iga päev „poole aruga“ mehe tegusid, kuulsid ta mõistmata lolle jutte; kust pidi neil siis austus Jaani vastu tõusma? Parem lugu oli muidugi kaugemal, kus Jaani harva nähti ja vähe tunti; seal kuuldi ehk ainult mõnda ta juttu ehk ettekuulutust, ilma et ligemat ta vaimuhaiguse kohta teati. Avaldab ju mõni vaimuhaige ajuti terve mõistusega inimese märke ehk õigem, mõnest vaimuhaigest nähakse haigus ajuti lahkunud olevat.

(Järgneb)

tus 13. märtsil 1980, ja
gi mitte-vägivaldse ak-
logda vangilaagris Põh-
hauda 30. märtsil 1981.
õlmab Jüri Kuke tege-
i vastupidist pole mär-
i (TRÜ) õppematerjali-
sse',, osad I ja II (Tar-

„Vesiniku eraldumise
admiumil. Kaksikkiht
tahkeis elektroodi-
leliidulise sümpoosioni
Tartu, 1975, 139—142.
k, O. Kruuze, V. Past.
olarisatsioon kaadmiu-
niku ülepinge kaadmiu-
keskkonnas". TRÜ tea-
metised. TGU, 1976 378,

sautoreist oli Past a.
sika-keemiateaduskonna
ja Jüri Tamm oli ühis-
prodekaaniks kasvatus-
mbi Tamm ja Toomas
remteadurid elektrokee-
ooriumis. O. Kruuse ja
kuulusid TRÜ-sse alli-
psustet viisil, arvata-
lastena.
Rein Taagepera, 4/81
lik tekst inglise keeles
R. Taageperalt, School
Sciences, University of
Irvine, Calif. 92717.

soome
suri

Narva soome koguduse
ja Reino Ylonen suri 22.
pios Soomes. Ta teenis
dust, mis asutati juba
ndil aastatel 1938—1940.
onen sündis 16. juulil
s. Olnud Eestis Narva
dust teeninud vaid kaks
nõukogude okupatsioon
välismaalane arreteeri-
emale õnneks vahetas
tsus N. Liiduga kaks
n vange ja ta pääses ta-
kodumaale. Asudes ela-
sse, oma sünnilinna, pi-
at kirjavahetust vabasse
äsenud oma eesti kogu-
tega ja jälgis hoolega ka
elu läänemaailmas. Tal
lla ka Stokholmi-Estole,
s halvenes seevõrra, et
agi välja ei tulnud.

ADE & MÖÖBLI
UHASTUS
ga „steamcleaning"
RIK LOKBIK 447-9834

s just raamatu teise trü-
lga uusi andmeid.

et Järve-Jaan

ani eluajal ei peetud
sagil lugu, kõige vähem
has Järvekülas Mihkli
s Pärnumaal. Koduküla
iisama Koongas kogu
as pidas Jaani „puuduli-
tskohtlaseks", „totraks",
„lolliks" ja mis kõik
aimsete omadustega isi-
olgu. Palju parem pol-
ka kaugemalgi, nimelt
arblas, Karusel, Lihulas,
akobil, kuhu Järve-Jaan
uutus. Kuulajad naersid
üle ega pannud neid tä-
tes, et „poole aruga" ini-
ei maksa kuulata. Nä-
et Jaani ettekuulutustest
ide läks, hakkas lugupi-
ani vastu tõusma, mida
Koongast, seda enam.
ub jälle vana tõde, et
vet ei ole nii auta kusa-
kui oma pärismaal. Jär-
vast ei pruugi me seda
ise puudust imestadagi.
mehed nägid ju iga päev
ga" mehe tegusid, kuul-
istmata lolle jutte; kust
siis austus Jaani vastu
arem lugu oli muidugi
kus Jaani harva nähti
nti; seal kuuldi ehk ai-
a ta juttu ehk ettekuulu-
et ligemat ta vaimuhai-
a teati. Avaldab ju mõni
e ajuti terve mõistusega
ärke ehk õigem, mõnest
est nähakse haigus ajuti
olevat.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

VABA EESTLANE

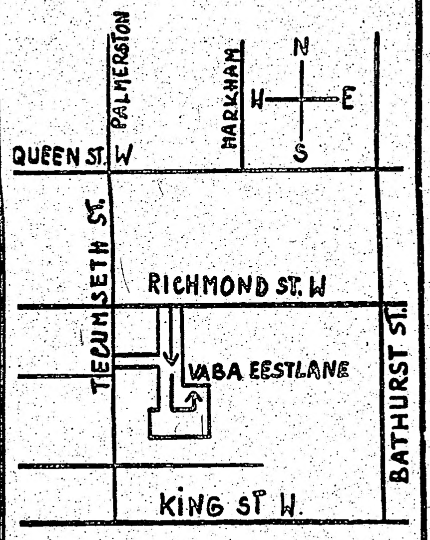

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks toll ühel veerul $4.—
esiküljel $5.—
tagaküljel $4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:
1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs Leida Marley**
Ajutine aadress:
37 Mann Ave.
Toronto, Ont. M4S 2Y2
Telefon: 483-2588

Rahvaloendus Kanadas
Mis see on, mida see tähendab ja milleks seda vajame.
Rahvaloendus toimub 3. juunil.

Kanada valitsus korraldab iga viie aasta järele rahvaloenduse ja küsib inimestelt küsimusi nende perekonna, elutingimuste, sissetulekute, hariduse ja teiste probleemide kohta, mis on vajalikud majanduselu tuleviku kavandamiseks. Loendustega registreeritakse paljud Kanadas vahepeal toimunud muudatused.

Valitsusel on oluline, et tal oleks Kanadas elavate mitmesuguste etniliste gruppide kohta viimane informatsioon. Kuna nendele gruppidele ettenähtud programmid baseeruvad peamiselt rahvaloendusel saadud andmetel.

Rahvaloenduse ametnik annab teile rahvaloenduse küsimuslehe, mille peab täitma üks leibkonna liige. Seadus ütleb, et rahvaloendus on Kanadale väga oluline ning seda arvestades tuleb rahvaloenduse küsimusleht täita hoolikalt 3. juuniks 1981. Sama seaduse alusel ei näe teie poolt antud andmeid keegi peale rahvaloenduse ametnike, kes on andnud vaikimise vande. Keegi teine, ega ükski teine valitsuse-ministeerium, ei näe teie isiklikke vastuseid esitatud küsimustele. Teie poolt antud informatsioon kombineeritakse kokku teiste perekondade poolt antud vastustega ning avalikult tehakse teatavaks ainult üldarvud.

Kui teil on mõnele küsimusele vastuse andmisega probleeme, siis võite telefoneerida küsimuslehel antud numbril. Paljudel juhtudel on ametnikud võimelised kõnelema teie emakeelt ning annavad teile vajalikku informatsiooni.

Kui teile antakse koos rahvaloenduse materjalidega ka aadressiga ja margiga varustatud ümbrik, siis paigutage vastustega varustatud küsimusleht ümbrikusse ja viige postkasti. Kui materjalidega koos ei ole antud aadressiga varustatud ümbrikku, siis hoidke küsimuslehte nii kaua kuni sellele järele tuleb rahvaloenduse ametnik.

Kui te pole saanud 1. juuniks rahvaloenduse küsimuslehte, siis valige oma telefonil operaatori saamiseks 0 ja küsige Zenith 0-1981. Andke oma nimi ja aadress ning teile saadetakse küsimusleht.

Rahvaloenduse informatsioon on eriti oluline, et abistada tulevikus hilisemaid Kanadasse saabujaid. Te saate isiklikult rahvaloenduseks kaasa aidata kui te täidate hoolikalt küsimuslehe ning saadate selle ära 3. juuniks.

Kuna te moodustate osa Kanadast, siis olete ka osa rahvaloendusest.

RAHVALOENDUSE PÄEV ON 3. JUUNI
LASKE KA ENNAST KAASA ARVESTADA
Statistics Canada

Canada
1981 Census of Canada
Recensement du Canada de 1981

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

RATAS OPTIK

247 Danforth Ave., Toronto, Ont. M4K 1N2
Tel. 465-6251
SOOVITAME PRILLE PARIMAS KVALITEEDIS
KÄEKELLADE MÜÜK JA PARANDUSTÖÖD
TÄIDAME KODUMAISEID PRILLIDE RETSEPTE

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

® Noor eesti baptisti õpetaja Meiusi, kes töötab Denveris, Colo., viibib külastusmatkal Austraalias, teenides seal kaks kuud Thirlmere eesti baptisti kogudust, külastades ka teisi kogudusi teistes keskustes.

Walter Koppel 70

Torontos pühitses äritegevuse alal tuntud Walter Koppel äsja oma 70. sünnipäeva. Ta sündis Tartumaal, Kudina vallas, Pataste külas kooliõpetaja pojana. Hariduse omandas Tartu Õpetajate Seminaris ja Tartu Õhtugümnaasiumis.

Õppis ja töötas Saksamaal, Shveitsis Hollandis ja Islandis, kirjutusmasinate tööstustes. Naasnult kodumaale oli kirjutusmasinate firmade esindaja Eestis, Lätis ja Leedus. Enne venelaste okupatsiooni avas Tallinnas, Urla majas esinduse ja büroo-masinate eriäri, olles ka Rootsi „Brunsviga" ja „Geha" esindaja.

Sõjasjndmused viisid ta koos perekonnaga Rootsi, kus tal õnnestus tegutseda kuninga eriloal oma kutsealal. Ta esines St. Eriksmässal täpsusmõõteriistadega, kuuldeaparaatidega ja sisetelefoni keskjaamaga.

1949. a. kevadel siirdus ta koos perekonnaga Torontosse. Vähese kapitaliga avas ta 86 Gerrard St. väikese äri „Art Handicraft" & „Eva's Boutique", mis oli esimene eestlaste poolt rajatud äriline ettevõte Torontos. See väike koht oli tol korral ka nõuandekohaks uustulnukatele töö, ja korteri otsimisel.

Walter Koppelil on suured teened Eesti tutvustamisel südalinna peatänaval 609 Yonge St. asunud suure vaateaknaga äriga, kus olid müügil eesti rakenduskunsti, käsitöö ja ka kujutavkunsti tooted. Tal tuli anda sagedasti seletusi Eesti kohta ja ta kirjastas broshüüri „Estonian Handicraft in America".

Võõrsil loodud eesti rahvulikku kunstipärandit esindas W.K. pidevalt üle 20. aasta Torontos CNE suurnäitusel. Ka eesti plaadimuusika tutvustamise ja levitamise osas on juubilaril nimetamisväärne koht kuna ta tõi Eestis iseseisvuse ajal sissemängitud His Master's Voice arhiividesse seisma jäänud plaadid päevavalgele.

Kui 1953. a. algasid Torontos esimesed saksa raadiosaated, siis varustas neid tol korral W.K. firma. Operettide ja ooperite hulgas oli kavas kuulda ka eesti muusikat. Eesti Majandusklubi Kanadas juhatus ja liikmeskond hindab Walter Koppeli tööd, kes oma äriliste ettevõtete kõrval pole unustanud ka rahvuslikku panust. E.M. Kanadas laialdane liikmeskond soovib juubilarile õnne ja veel palju aastakümneid.

Eesti Majandusklubi Kanadas

Täiendus

„Vaba Eestlases" nr. 36 ilmunud T.E.S. Täienduskooli emadepäeva kirjeldusest on eksikombel välja jäänud, et IIb klassi õpilased deklameerisid luuletuse „Kaunim kõla", IVa kl. õpilane Monika Roose deklameeris luuletuse „Kevad" ja VIa kl. õpilane Rutt Küng laulis Juhan Aaviku „Emale" ja Väinö Hännikäise „Anna-Liisa", klaveril saatis Lydia Aruvald.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

„Sport Bülletääni" uus number

Eesti Sport Paguluses Informatsioonikeskuselt ilmus kolmas mahukas ja sisukas „Sport Bülletään" (nr. 3, teine aastakäik). 44-leheküljelises väljaandes, mille on toimetanud H. Lääne, on väga hoolikalt kogutud eestlaste spordisündmusi, aga selle kõrval ka muid tähelepanuväärseid spordiüritusi.

Uues numbris on avaldatud A. Prima „Väliseestlane ja paguluseestlane", „ESTO-80, tegevus laskerajal, jalgpalliväljakul, maleturniiril ja kergejõustikus", „Eesti Komitee auhind Richard Norvellile", „Eestlased XXII olümpiaadil", „Arvukalt noori Eesti Mängudel", „Eestlased võidukad Balti Olümpiamängudel", „Põhja-Ameerika Balti spordiföderatsiooni kergejõustiku meistrivõistluste rekordid", „Sportlasi ja juhtkonda 7-ndal aastakümnel", „XXII Olümpiamäng Moskvas '80", „Ülevaade rahvaste tugevusest olümpial Moskvas", „Rekordite sadu Moskva Olümpiaadil", „Olümpiamängud lõppesid", „Meie meeste resultaate Moskva olümpiaadil", bridzh, „Spordisõbrad, kes on andnud oma panuse spordi „Bülletääni" edaspidise ilmumise toetuseks", „Õed Kurmaid edukad", ja nende vahel meie sportlaste saavutusi lühidalt siit ja sealt. Tekstile on lisatud arvukalt fotosid.

* Dialektika on maagiline mõiste, mille palja nimetamisega arvatakse seletamatud asjad selgeks saavat.

A. Valton

Toimetusele saadetud kirjandus

Eesti Noortetöö, Eesti Rahvusfondi ja Eesti Abi Keskuse SÕNUMID nr. 1(79) — 1981. Sisus „Massküüditamised Balti riikidest algasid 1941. a.", Eesti Rahvusfondi tegevusest 1980. a., „Avalik kiri Eesti NSV-st", Eesti Komitee informatsioon, valimistulemused, proklamatsioon ja Eesti Abi suvekodudesse registreerimise informatsioon.

LÄÄNEKAARE POSTIPOISS nr. 2(104) — 1981. Vancouveri Eesti Seltsi bülletäänis on avaldatud tänavune tegevuskalender, H.M. „Vancouveri Eesti Seltsi peakoosolek", A. Rehtlane „Vabariigi aastapäeva kõne", EKN läkitus „Vabariigi aastapäeva vaim elab edasi", ELK tervitus (Vally Johansonilt), V. Johansoni „Esto-Center Vancouverisse??", L. Suurkask „Eesti Pensionäride Ühingu teated", Vancouveri Eesti Seltsi täienduskoolide lehekülg", „Tulehoidja" tutvustamine, „Society for the Advancement of Estonian Studies in Canada" põhikiri, „Kunstist ja muust", A.R. „Autodest", Avo Piirisilla kiri, Eesti Pärandi kollektsioon, järelhüüdeid, sünnipäevakirjutisi ja mitmesuguseid teateid ja kuulutusi.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 19. mail 1981 — Tuesday, May 19, 1981

KIREV MAAILM

ATEENA — Kreeka on ütelnud üles N. Liiduga sõlmitud kokkuleppe, mis õigustas N. Liidu Vahemere laevastiku remonttöid teha Kreeka dokkides. Oletatakse, et Kreeka kaotab selle lepingu üles ütlemisega kuni 7 miljonit dollarit. Kreeka liitus teatavasti uuesti NATO-ga ja pole sobiv, et sellesse liitu kuuluv riik abistaks samaaegselt N. Liidu laevastikku. N. Liit pakkus ka Itaaliale samasugust kokkulepet juba paari aasta eest, kuid Itaalia, pärast nõupidamist NATO-ga, tõrjus selle ettepaneku tagasi.

STOKHOLM — Rootsi rahva usaldus oma poliitikuisse on langenud madalamale kui kunagi enne. Kõigi vähemat poliitilist usaldust on peaministri Thörbjörn Fälldini ja välisministri Ola Ullsteni vastu. Otse sensatsiooniliseks peetakse seda, et vaid 8% rootslasist ütlevad veel, et nad usaldavad peaministrit. Ola Ullsten, kes on ühtlasi peaministri abiks, jääb sama madalaks rahva silmis. Sellevastu 30% rootslasist peavad opositsioonijuhti Olof Palmet oma „suureks lootuseks".

STOKHOLM — Grupp soomlasi, kes viimasel aastal on röövinud Stokholmis pankasid, vigastanud ja üritanud tappa inimesi, sundinud neid piinamisega kuritegudele, annavad praegu aru Stokholmi kohtus oma tegude eest. 15 liiget grupi üle paaristkümnest liikmest süüdistatakse kohtus väga tõsiste kuritegude eest. Süüaluseid peetakse ohtlikuimaks kuritegelikuks organisatsiooniks kellega Rootsi politseil on kunagi olnud tegemist. Peagu kõik grupi liikmed on Tamperest.

WASHINGTON — Sama tõbi, mis nõrgestas USA armeed Vietnamis — heroiin, on nüüd kujunenud nuhtluseks ka N. Liidu väeüksustes Afganistanis, teatas üks USA välisministeeriumi ametnikke. „See on seal nii kergesti kättesaadav ja suure pinge all olevad sõdurid otsivad narkootikast lõdvendust". ütles J. Linnemann Bureau of International Narcotics Matters komitee istungil.

TOKIO — Tokio õhk on endisest saastatum, näitab äsja avaldatud keskkonnakaitse ameti uurimus. Uurimus näitab, et õhk on veelgi rohkem rikutud kui oli 1960-ndail aastail. Viimase viie aasta jooksul uurijad võrdlesid Tokio kaheksast linnaosast korjatud 650 koera kopse teise sama suure koerte arvuga ja leiti, et praegu 10%-dil Tokio koertel oli ebanormaalseid muutusi kopsudes.

WÜRZBURG — Saksa vanimaks tudengiks on 82-aastane Alfred Schub. Pensioneeritud lennuehituse insener tuubib juba viiendat semestrit Würzburgi ülikoolis bioloogiat ning kavatseb teha kahe aasta pärast doktoritöö. Kõbus rauk harrastab studeerimise kõrval veel muusikainstrumentide ehitamist.

STUTTGART — Kuhu kaob tualettpaber? Selle küsimuse üle murrab pead Baden-Württembergi liidumaa riigikontroll. Viimane tegi kindlaks, et liidumaa teadusteministeeriumis Stuttgardis on 173 ametnikku, 60 teenistujat ja 6 töölist kasutanud liiga palju tualettpaberit. Iga isik oli tarvitanud päeva kohta 44 lehte nimetatud paberit kogupikkusega 6 meetrit.

HELSINGI — Motoriseerimise hoos jäi hobune peale sõda teisele kohale Soome armees. Aga nüüd on olukord muutunud ja hobune on jälle avastatud ning leitud koguni asendamatuks. Eriti metsades ja lumises maastikus on hobuse kasutamisel suuri paremusi. Samuti haavatute transpordil. Esimest korda pärast pikka aega nähti hobuseid viimaseil manöövreil Valkeala ja Savitaipale maastikus. Selle avastuse kohaselt on kaitsejõud asunud jälle oma hubusekasvastust uuendama.

Loomingupäevade '81 programmi ja administratiivjuhtide töökoosolekust osavõtjad: vasakult eest Hans Westerblom, Andres Raudsepp ja Vello Voogjärv; teises reas dr. Arvo Kuld, Hedy-Ann Tammerk, dr. Olga Berendsen, Riina Reinik, Olev Berendsen, Juuli Sonberg, Rudolf Lipp, Mall Puhm, Tiina Lipp-Leppik, Juta Silmberg, Toomas Metsala ja Ilo Puhm. Foto: Hans Westerblom

Emade austamine Vancouveri pensionäride koosviibimisel

VANCOUVER (VE) — Vancouveri Pensionäride Ühingu emadepäeva aktusel 6. mail tervitavad sind uksel auväärsed härrad ja kinnitavad rinda lilleõie. Alles siis lähed edasi ja riputad mantli varna. Laudadele on paigutatud värsked kevadlilled ning Eesti ja Kanada laualipud. Perenaised köögis askeldavad kibekiiresti ning isuäratavad võileivataldrikud, pirukavaagnad, koogid ja tordid ilmuvad lauale. Varsti on kõik valmis, sigimine-sagimine vaikib ning mikrofoni juurde asub ühingu abiesimees Richard Sukmit. Mõnusalt naeruvine näol tervitab ta kokkutulnuid, keda on üle 100 inimese. On külalisi ka Kodu-Eestist ja neid tervitab ta nimepidi.

Traditsiooniliselt pensionäride kokkutulek algab ühislauluga, mida klaveril saadab hr. Valdma. — Selle järele on sõna Airi Vagal, kes tundlike ja südamlike sõnadega väljendab emaarmastuse suurust ja sügavust ning räägib ema kasvatuse tähtsusest ja ema ligiolekust nii elus kui surmas. Hardumuses kuulati kõneleja hingestatud ettekannet.

Gustav Suitsu „Kerko kell" sai reaalseks elamuseks Kusto Pikkeri ettekandes. — Aleksander Saarjärv mängis helilindilt Jaan Kuusk'i „Emasünnipäeva". Lõpuks lauldi ühislauluna hr. Valdma klaveri saatel „Ema süda". Enne kohvilauda minemist õp. Thomas Vaga ütles tänupalve. „Palvetame Eesti ema eest eriti, et tal ikka oleks jõudu ja tahet õpetada oma lastele eesti keelt ja eesti meelt ning sütitada armastust oma isamaa vastu", ütles õpetaja. Oli ilus koosviibimine.

Kol. Nigul Ermaste mälestusjumalateenistus Floridas

Lõuna-Florida EELK koguduses toimus kol. Nigul Ermaste mälestusjumalateenistus pühapäeval, 26. aprillil, Christ Lutheran kirikus Fort Lauderdales. Jutlustas külalisõpetaja Andres Taul Torontost. Oma mälestuskõnes tõstis ta esile lahkunu sangarlikke teeneid Eesti rahvaväes Vabadussõjas. Samuti toonitas ta kadunu teeneid Eesti Kiriku abistamisel ja organiseerimisel USA-s, kus kadunu oli Patersoni Pauluse koguduse esimeheks kui ka kohaliku koguduse organiseerijaks. Ta oli algusest peale kuni oma elu lõpuni koguduse nõukogu abiesimeheks.

Jumalateenistus, millest võttis osa arvukalt kaasmaalasi, oli armulauaga, mida kaunistas lauluansambel Erich Alliku juhtimisel. Kadunu mälestuseks olid valged lilled altaril ja leinaküünlad süüdatud.

P.K.

Leeripüha Hamiltonis

Pühapäeval, 24. mail kell 11 hommikul õnnistatakse Hamiltoni koguduses järgmised leerinoored: Lisa-Pille Hess, Ants Kalm, Tarmo Edward Koger, Maimu Liis Nõmmik (kuulub Toronto Jakobi kogudusse) ja Ingrid Kai Randoja.

Jumalateenistusel teenivad õpetajad Gilbert Scharf ja Tõnis Nõmmik, laulavad sopran Valve Tali ning Hamiltoni Eesti Segakoor Olaf Kopvillemi juhatusel, orelil Eva Rammo.

Solidaarsus tembeldatakse poliitiliseks organisatsiooniks

MOSKVA — N. Liidu kirjanike häälekandja „Literaturnaja Gazeta", mis sekkub sageli kommunistliku rezhiimi kaitseks poliitilistesse probleemidesse, süüdistab Poola iseseisvat ametiühingut Solidaarsust poliitilistes ambitsioonides. Ajaleht mainib, et Solidaarsusest on kujunenud poliitiline organisatsioon, mis on viinud Poola kuristiku servale. Ajalehel on ütelda kõvad sõnad ka Poola dissidentide organisatsiooni Omakaitse Komitee (KOR) kohta, mida nimetatakse „totalitaarseks terroristide organisatsiooniks." Kritiseeriva artikli on kirjutanud Moskva Kirjanike Ühingu esimees Felix Kusnetsov.

Võhik hakkab organiseerima spionaazhiafääre

WASHINGTON — Washingtoni poliitilistes ringkondades on äratanud suurt imestust ja meelepaha president Reagani otsus, nimetada Luure Keskagentuuri (CIA) operatsioonide abidirektoriks 54-aastana õmblusmasinate tööstur Max Hugel, kellel pole salaluure alal mingeid kogemusi. Olukord on seda komplitseeritum, et Max Hugeli ülesandeks on Ühendriikide luureoperatsioonide organiseerimine ülemeremaades. President Reagan nimetas varem teatavasti välisministri abiks William Clark'i, kellel samuti polnud aimu Ühendriikide välispoliitikast ega maailmas valitsevatest poliitilistest probleemidest.

Venelased mõrvasid moshees 40 afgaani palvetajat

NEW DELHI — Nõukogude Liidu okupatsiooniüksused tapsid umbes 40 afgaani palvetajat ühes linnas ja siis pommitasid linna, seletas üks tapetu sugulane. Venelased olid palvetajad maha lasknud, kuna mõned Afganistani kommunistid olid öelnud, et moshees olid mujahideenid (vabadusvõitlejad), kes soovisid venelasi pärast palvetamist tappa. Mehe teateid pole siiski saadud kontrollida teistest allikaist. Mees ütles, et venelaste ataak oli Guldaras, väikses linnas 15 miili pealinnast Kabulist põhja poole. Kohe peale venelaste rünnakut olid afgaanid Guldaras hakanud venelasi ründama, tekitades neile kaotusi, misjärel venelased saatsid lennukid pommitama, surmates arvukalt inimesi.

Emadepäev Toronto Kolmainu koguduses

Üks kauaks ajaks meeldejääv emadepäeva tähistamine toimus Toronto Kolmainu koguduses. Nii jumalateenistusel kui ka koosviibimisel laulis Toronto Pensionäride Klubi koor Ed. Tobrelutsu juhatusel. Meeliülendavalt kõlas kirikus E. Krumseri „Tänupalve" G. Iltali oreli saatel ja „Isa kallis, saada Sina". Jutluses õp. O. Gnadenteich ütles, et lapsed on Jumala kink emadele ja usaldatud neile kasvatada. Nende kasvatamiseks on Jumal aga varustanud ema kõige kallima kasvatuse vahendiga — armastusega.

Jumalateenistuse järele olid koguduse Naisringi liikmed katnud maitsva kohvilaua. Söögipalve järele õp. O. Gnadenteichilt ütles tervitussõnad koguduse esimees E. Lepik. Pensionäride Klubi koor andis väikse ja ilusa kontserdi E. Tobrelutsu juhatusel, mille eest mõne laulu puhul avaldati püstiseistes kiitust. Südamlik oli Ella Kulli deklamatsioon emale, mis oli sügavamõtteline ja tundeküllane. Päevakohane kõne oli Ann Agurilt. Nii nagu eelnev luule emale tegi südamed hellaks, nii tegi seda ka emadele peetud kõne. „Ema karistab armastusest ja tema vits on magusam kui võõraema võileib". Nii deklamatsioon kui ka kõne said kauakestvate kiiduavalduste osaliseks.

Emadele kinnitati rinda lilled. Osavõturohke jumalateenistus ja koosviibimine andsid osavõtjaile meeldejääva elamuse.

Vene lennukilt konfiskeeriti tehnoloogilist salakaupa

NEW YORK — N. Liidu valitsus on avaldanud Ühendriikide valitsusele ägedat protesti pärast seda kui ameerika tolliametnikud läksid Washingtoni lennuväljal ühe vene Aerofloti reisilennuki pardale ja teostasid seal põhjaliku läbiotsimise. N. Liidu protestis mainitakse, et tolliametnike samm kujutas endast „kriminaalset ja barbaarset" sammu.

Ühendriikide välisministeeriumist mainitakse, et tolliametnikud konfiskeerisid lennukis saadetise, mis kujutas endast ekspordikeelu all olevat tehnoloogilist varustust. Venelased mainivad, et ameeriklased olevat käitunud vene lennuki pardal toorelt ning olevat ohustanud meeskonna ja reisijate elusid, manipuleerides navigeerimise seadeldisi, millised süüdistused tembeldati Washingtonis naeruväärreiks.

UUDISEID KODUMAALT

Tartu Ülikooli Botaanikaaias istutati varakult taimi. Igal päeval saabuvat aiale teistest N. Liidu osadest ja välisriikidest kõigist maailmajagudest 10—15 pakki taimede seemneid. Botaanikaaial on vahetussidemed rohkem kui 600 sõsarasutusega, kes saadavad Tartusse kuni 2000 pakki seemneid. Eestist saadetakse teistele kuni 10.000 pakki. Seemnete vahetus kestis aprilli lõpuni. Tartu Botaanikaaed olevat kitsaks muutunud ja ees seisvat laiendamine. Ehitustrustil on käes ettevalmistused palmihoone püstitamiseks, millega alustatakse tänavu.

★

Eesti elektrifitseerimisega kaotasid petroleumilambid oma tähenduse. Kujur E. Taniloo hakkas koguma petroleumilampe ja läinud aastal kinkis ta oma kogu etnograafiamuuseumile. Nüüd korraldati sellest kogust näitus, kus oli välja pandud 150 lampi.

★

Linnamuuseumi tähetornis asuva filiaali teadlane A. Linnard on olnud agar postiajaloo uurija. Mullu tõi ta Tartusse esimese medali rahvusvaheliselt margiväljapanekult, Moskvas peetud näituselt „N. Liit-Rootsi". Ta sai kuldmedali ja eriauhinna. A. Linnardi väljapanek käsitles Eesti posti arengut aastail 1710—1858. Harulduste hulgas oli ka Venemaa esimese margiga kiri. A. Linnardi väljapanek oli hiljuti ka rahvusvahelisel näitusel Essenis, jällegi hinnati seda kuldmedali ja eriauhinnaga.

★

Kodumaal valmistutakse Tartu Ülikooli 350. aastapäeva tähistamiseks, mis toimub tuleval aastal. Et sündmust igati viia inimeste teadvusse seati ülesandeks tutvustada laiemale üldsusele ülikooli minevikku ja tänapäeval. Esimeseks toimetati Põlvas Tartu ülikoolile pühendatud teadusepäev, mis algas teadusliku konverentsiga kultuurimajas. Sellele järgnevad samasugused üritused Võrus, Valgas ja teistes linnades.

★

Rakveres allimäe jalamil paikneva vana kruusakarjääri lähema ümbruse elanikud otsivad abi ja katsuvad linna kommunaalmajandustöötajaile selgeks teha, mida viimased teevad loodusele ja keskkonnale. Endiselt ajatakse suurest hunnikust liiva laiali, kallatakse koorem soola peale ja lükatakse see kõik buldooseriga ühte hunnikusse kokku. Saadud segu kasutati talvel maanteedel. Mõnikord olnud aga sedagi, et soola ja liiva ei jõutudki kohe segada ja lasti paljal soolal lageda taeva all vedeleda. Sula ajal käinudki inimesed vaatamas kuidas seda soolaliiva autodele tõsteti — väga primitiivselt oli töö käinud. Ümbrus lausa lainetanud soolasest veest. Kuna Rakvere linn asub looduslikult hästi hellas piirkonnas, kus on tektoonilisi rikkeid, maa-aluseid allikaid ja karstialasid, siis igasugune reostus võib tungida põhjaveeni, eriti veel karjääris, kus põhjavett kaitsev pinnas on eemaldatud praguliste lubjakivideni. Möödunud sügisel kontrollis Eesti NSV Ministrite Nõukogu Geoloogia Valitsus selle elamurajooni kaevude vee kvaliteeti, kus olnud kloori, naatriumi, kaaliumi ja sulfaate tublisti üle normi. Nüüd olevat asi selline, et toitu selle veega keeta ei saa: kurk kipitavat mitu päeva tagantjärele; pesu pesta ei saa, sõrmenukid võtab valusaks, ei saa hommikul nägugi loputada, võtvat silmad valusaks. Soolane vesi ei sobi enam kastmiseks, toalilled kuivavad kohe. Kraanidest tulevat aga roostevett, mistõttu kardetakse, et egas torudki sellele suuda vastu pidada. Elanikke on katsutud rahuldada autole paigutatud veetsisterniga kohale toodava veega: veebruari lõpuni oli asi olnud korras, aga siis ei tulnud poolteist nädalat tilkagi, auto olevat katki läinud. Lähem veevõtukoht olevat aga paari kilomeetri kaugusel, nii ei jaksa inimesed ka ämbritega vett tooma minna. Samalaadilisi juhtumeid on olnud soola-liiva seguga ka mujal Eestis, Kärdlas ja Pärnu-Jaagupis.

★

Tänavu lõpetas Hiiumaal Putkaste sovhoositehnikumi esimene lend agronoome. Enamik asuvat tööle saare majandeisse. Üheks lõpetajaks oli Urmas Helismaa, kes läheb oma kodumajandisse, kus ta isa Heinrich Helismaa on aastaid agronoomina töötanud ja nüüd pensionile läinud.

★

Kodumaal on uueks rahakogumise mooduseks raha suunamine rahufondi. Ka Kohtla-Järvel moodustati ülelinnaline rahufondi kaastöökomisjon, kuhu kuuluvad partei, komnoorte, ametiühingute ja nõukogude organite majandusjuhid. Komisjon hakkavat suunama ja kontrollima ettevõtete kaastöökomisjonide tegevust. Möödunud aastal andsid mitu ettevõtet teatud summa fondile. Ka koolinoori ei jäetud sellest tööst eemale, samuti mitte sõjaveterane ega eesrindlikke töötajaid. Ainult pole selge, mis sinna fondi kogutud rahaga peale hakatakse, võib olla nõukogude süsteemi kohaselt relvi muretsema, rahu eest võitlemiseks.

★

Kaks aastat tagasi olnud tugeva kriitika tõttu oli autojuhtide ettevalmistamisel olnud paremusi, kuid viimasel ajal on jälle märgata, et üha enam õpilasi ei soorita autoinspektsioonis esimesel katsel, kas liikluseeskirjade tundmise või sõidueksamit. Möödunud aastal valmistati Eestis ette 20569 autojuhti. See toimub kahe asutise kaudu, umbes üks pool saab vastava koolituse ALMAVÜ, teine Eesti Haridusministeeriumi süsteemi kaudu. Esimesel oli läbikukkunute arve esimesel katsel 32%, teisel 28. Suurem puudujääk olevat just sõiduoskuses. 15. jaanuaril olid eksamile läinud 17 inimest, kellest 7 olid loa saanud. Teine kord olid C-kategooria loa eksamile läinud 29 inimest, kelledest 10 ei teadnud vajalikul määral liikluseeskirju. Olukorra tõsidust arvestades arutas sõidukijuhtide ettevalmistamist ka liikluskomisjon ning võttis vastu määruse, kus on loetletud rakendamisele tulevad abinõud. Iga kord kui õppegrupp ei soorita eksamit nõutaval tasemel, informeerib autoinspektsioon sellest õppegrupi kõrgemalseisvat organit.

★

Kodumaal on ehitusmaterjali kasutamised olnud palju rahulolematust Tallinna Ehituskeraamika Tehase Loska osakonna toodanguga, vaatamata et telliskivile on antud ehituskeraamiliselt kaunis nimi. Nüüd teataski Eesti Ehitusmaterjalitööstuse ministeerium, et ettevõtete kohta avaldatud nurin on olnud õigustatud ja Losksa tehases lõpetatakse 1983. a. telliste tootmine; vastavalt suurendatakse Aseri keraamikatehase toodangut. Kaks aastat aga toodetakse Loksas veel alaväärtuslikku tellist.

★

Niipea kui Pärnu laht jääkattest vabanes, alustasid Pärnu ja Audruranna kalurid tindipüüki, mis ka alul oli saagirohke. Väga hästi oli aga läinud esimesel veerandaastal tursapüük.

★

Soomes Seinäjoki linnas korraldati eesti kunstnike eksliibriste näitus. Välja oli pandud 51 tööd, teiste hulgas Jüri ja Henno Arraku, Avo Keerendi, Vive Tolli ja Evald Okase loomingust.

★

Karusel olevat head seakasvatajad. Mullu oli saadud ligemale 500 põrsast üle plaani. Seakasvatuse plaanis oli olnud 9,1 põrsast iga poegimise kohta. See ületati Milvi Pikla grupis 10,9-ga, Proskovja Saare aga sai koguni 12 põrsast sea kohta. Sellejuures mõlema grupi peale oli lõpnud vaid 5 põrsast. Vatla seafarmi koridorides võivat aga kas või sokkides käia, määrdumist karta ei olevat. Farmi puhkeruumi võivat võrrelda toaga korralikus korteris. Nii mõnusaks on tehtud sigade elu kodumaal, teeb või inimesed kadedaks!